

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Místo činu a jeho trestněprávní význam

Plzeň 2021

Jiří Marták

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Právnická fakulta

Katedra trestního práva

Místo činu a jeho trestněprávní význam

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Doc. JUDr. Jan Chmelík Ph.D.

Autor práce:

Jiří Marták

PLZEŇ
2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Jiří MARTÁK
Osobní číslo:	R16M0160P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Místo činu a jeho trestněprávní význam
Zadávající katedra:	Katedra trestního práva

Zásady pro vypracování

Obsah

1. Úvod
2. Místo činu
3. Kriminalistický a trestně právní význam místa činu
4. Ohledání místa činu
5. Stopy na místě činu
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Literatura

1. CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3
 2. MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 9788071798781
 3. CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9.
 4. KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.
 5. KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7
- Právní předpisy
Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník
Zákon č. 150/2002 Sb. Soudní řád správní

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **3. dubna 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 10. srpna 2020

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu diplomové práce, Doc. JUDr. Janu Chmelíkovi Ph.D., za podporu a rady během vzniku práce. Dále bych rád poděkoval své rodině, přítelkyni a mým blízkým přátelům za podporu během psaní této diplomové práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Místo činu a jeho trestně právní význam“ vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Plzni, dne 31.3.2021

.....
Jiří Marták

Úvod	9
1. Místo činu	10
1.1 Vymezení pojmu místo činu.....	10
1.2 Místo činu a místo trestného činu	12
1.3 Jiná kriminalisticky významná místa	12
1.4 Místo události.....	13
1.5 Místo zásahu.....	14
1.5.1 Obecně-bezpečnostní událost.....	15
1.5.2 Kriminalisticko-bezpečnostní relevantní událost	15
1.5.3 Bezpečnostně-operativní událost.....	16
1.5.4 Krizová/Mimořádná událost	16
2. Kriminalistický a trestněprávní význam místa činu	18
2.1 Trestněprávní význam	18
2.2 Kriminalistický význam	20
3. Ohledání místa činu.....	22
3.1 Pojem ohledání.....	22
3.1.1 Druhy ohledání	23
3.1.2 Subjekty ohledání	24
3.1.3 Zásady ohledání	25
3.1.2.1 Obecné zásady ohledání	26
3.1.2.2 Speciální zásady	27
3.1.4 Negativní okolnosti	28
3.2 Ohledání místa činu.....	29
3.3 Cíl a účel ohledání místa činu	32
3.4 Příprava ohledání místa činu.....	34
3.4.1 Organizačně technická a taktická opatření před výjezdem	34
3.4.2 Organizačně technická a taktická opatření po výjezdu	35
3.5 Metody využívané při ohledání místa činu.....	36
3.6 Taktika ohledání místa činu	37
3.6.1 Orientační ohledání místa činu	37
3.6.2 Podrobné (detailní) ohledání místa činu.....	38
3.6.3 Závěrečná fáze ohledání.....	40
4. Stopy na místě činu.....	41
4.1 Vznik a zánik kriminalistických stop.....	41
4.2 Pojem a význam kriminalistické stopy	42

4.3 Dělení kriminalistických stop	44
4.3.1 Podle mechanismu jejich vzniku	45
4.3.2 Podle změn v materiálním prostředí.....	46
4.4 Mikrostopy	48
4.4.1 Vyhledávání a zajišťování mikrostop	50
4.5 Digitální stopy	51
4.6 Další typické stopy	55
4.6.1 Balistické stopy	55
4.6.1.1 Vyhledávání a zajišťování balistických stop	58
4.6.2 Daktyloskopické stopy.....	59
4.6.2.1 Vyhledávání a zajišťování daktyloskopických stop	62
Závěr	65
Resumé.....	66

Úvod

Tématem této diplomové práce je místo činu a jeho trestněprávní význam. Již od začátku jsem chtěl, aby má diplomová práce byla z oblasti trestního práva, přesné téma jsem však nevěděl. V systému jsem pak narazil na místo činu a hned jsem viděl mrtvolu na pláži a v hlavě mi zněla znělka amerického kriminálního seriálu. Avšak netušil jsem, na co všechno narazím za pojmem “místo činu”. Najednou se přede mnou vynořil nový svět trestního práva a kriminalistiky, o kterém jsem vůbec neměl tušení.

Již teď vím, že si tuto práci, kromě mého váženého oponenta a vedoucího práce (kteří tuto práci číst musí), přečte pouze někdo, kdo hledá téma diplomové práce nebo někdo, kdo si podobně jako tomu bylo u mne představí pod pojmem činu pouze mrtvou blondýnu na pláži.

Diplomovou práci jsem rozdělil do 6 kapitol (včetně úvodu a závěru), které se z důvodů přehlednosti dělí do příslušných podkapitol. Tuto práci budu zpracovávat pomocí metod teoretických, a to zejména metodami sběru, analýzy a syntézy a následné komparace informací.

Mým cílem tedy bude vytvořit diplomovou práci, která by případnému čtenáři v první kapitole objasnila pojem “místo činu”, ukázala rozdíl mezi jeho výkladem z hlediska kriminologie a trestního práva, a nakonec mu předvedla, že každé místo, kde se objeví policie nebo jiné složky integrovaného záchranného systému nemusí být nutně místem činu. Druhá kapitola by čtenáři ukázala význam tohoto pojmu pro kriminalistiku a pro trestní právo. V další kapitole by mu vysvětlila, co je to ohledání, jaké zásady se při něm musí dodržovat a provedla ho ohledáním místa činu. A v poslední kapitole by mu ukázala, jaké stopy může na místě činu najít, jak vznikají, jak se dělí a jak se zajišťují.

1. Místo činu

V první kapitole vysvětlím, co to vlastně místo činu je, poukážu na rozdíl mezi místem činu a místem trestného činu a na konec popíšu i jiná kriminalisticky významná místa.

1.1 Vymezení pojmu místo činu

Pojem místo činu bych přirovnal ke guláši. Co kuchař, to jiné místo činu. Je to dáno hlavně dvěma důvody. Prvním je, že každý autor vnímá místo činu trochu jinak a snaží se definovat místo činu podle sebe. Druhý důvod je, že místo činu není výhradně trestněprávním pojmem, ale je hlavně pojmem kriminalistickým.

Trestní právo nahlíží na místo činu překvapivě "právně". Je pro něj důležité zejména pro určení místní příslušnosti soudu, působnosti norem a právní kvalifikaci trestného činu. Podařilo se mi v knihovně ukořistit často citovanou knihu Josefa Heřmánka, který ve své knize definuje místo činu takto: „Místem činu rozumíme tu část prostoru, kde se uskutečnil proces, o kterém je možno podle jeho vnější formy předpokládat, že jde o proces protispolečenský a u kterého je třeba ohledáním zjistit a zajistit obecné i zvláštní znaky jednání, podle kterých by bylo možno věrohodně posoudit, zda jde nebo nejde o trestný čin, a kdo je subjektem tohoto činu.“¹

Oproti tomu kriminalistika zkoumá místo činu širěji než trestní právo. Nevnímá místo činu jen jako pouhé místo spáchání samotného trestného činu, ale považují za něj také místa, která s místem spáchání trestného činu bezprostředně souvisí, ať už před spácháním nebo potom. Avšak nutno dodat, že ani zde v kriminalistice není názor na místo činu jednotný a mohli bychom tedy autory rozdělit do dvou skupin. Na ty, kteří místo činu definují v užším smyslu a na ty, kteří ho definují v tom širším. Vzniká nám zde dualismus, který vystihuje definice místa činu ve Slovníku kriminalistických pojmů a osobností: „Místo činu je místo, kde byl čin spáchán (místo činu v užším slova smyslu), ale i okolí, kde se nacházejí stopy pachatele nebo osob na činu zúčastněných (místo činu v širším slova smyslu).“²

¹ HEŘMÁNEK, Josef. *Ohledání Místa činu / Josef Heřmánek*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1973, s.29.

² STRAUS, Jiří a VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. s. 125. ISBN 978-80-7380-258-5.

Definici, které se budu držet já, uvedl Chmelík ve své knize *Místo činu a znalecké dokazování*. V té, na základě jiných definic a teorií, místo činu definoval následovně: „Místo činu je vymezená část prostoru, kde došlo k události zakládající podezření ze spáchání trestného činu, k jehož objasnění je zapotřebí ohledáním zjistit a zajistit objektivní informace o činu, příčině jeho vzniku, následku a dalších vzájemných souvislostech, projevující se ve stopách a věcných důkazech, ze kterých lze vycházet při objasňování takového činu za účelem jeho objasnění“³

Tuto definici charakterizují následující znaky:⁴

1. **Ohraničený prostor:** Každá událost, která zakládá podezření, že byl spáchán trestný čin, je ohraničena co do rozsahu a charakteru určitým prostorem, ve kterém se stala;
2. **Nahodilá, či záměrná událost:** Události hodnocené kriminalistikou a následně posuzované trestněprávním pohledem jsou události, na kterých se zakládá podezření, že je spáchala některá osoba. Jednání, kterého se takováto osoba dopustila, může být buď na základě nedbalosti, nebo úmyslu. Pokud se jedná o nedbalost, tak ta v sobě bude vždy obsahovat určitou dávku náhody a nevyzpytatelnosti, kterou však osoba měla vzhledem ke svému postavení, vzdělání nebo znalostem předvídat. Na druhou stranu jednání úmyslná můžeme vždy posoudit jako záměrná s výsledkem zamýšleným, nebo minimálně předvídaným;
3. **Podezření ze spáchání trestného činu:** Jakákoliv událost relevantní z kriminalistického hlediska v sobě obsahuje míru podezření, že došlo ke spáchání trestného činu. Tato míra se bude odvíjet podle fáze vyšetřování a většinou na začátku bývá nejmenší. Právě místo činu zde hraje důležitou roli v podobě nositele stop a informací, které po zajištění a následném zhodnocení a porovnání s ostatními informacemi získanými při dalším vyšetřování slouží posouzení, jestli se jedná o trestný nebo jinak protiprávní čin;
4. **Protiprávnost činu:** Jak již bylo uvedeno výše, v prvních fázích vyšetřování je vždy podezření, že vyšetřovaný čin je minimálně protiprávním jednáním, hlavně pak trestným činem. Tato předpokládaná

³ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 16. ISBN 80-86898-42-3.

⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 17-18. ISBN 80-86898-42-3.

protiprávnost vychází zejména šetřením a získáváním informací z místa činu. Pokud by již od začátku bylo jasné, že se o protiprávní jednání nejedná, bylo by bezvýznamné a neekonomické na místě provádět nějaké kriminalistické či trestněprávní úkony. Že se o protiprávní jednání nejedná může vyplynout i v průběhu ohledání. To však neznamená, že se práce na místě činu přeručí před tím, než budou dokončeny.

1.2 Místo činu a místo trestného činu

Jak již bylo naznačeno výše, rozdíl mezi těmito pojmy vychází hlavně z oblasti, ve kterých jsou tyto pojmy vymezovány. Pojem „místo činu“ je vymezován kriminalistikou, jako ohraničený prostor, na kterém byly nalezeny stopy spáchaného trestného činu. Na druhé straně pojem „místo trestného činu“ vychází z hmotného práva, a je vymezováno jako místo, na kterém již bylo prokázáno spáchání trestného činu. Rozdíl je tedy v míře podezření, že na určitém místě byl spáchán trestný čin a pojem „místo trestného činu“ je o chlup užší než pojem „místo činu“. Jedná se o otázku převážně teoretickou, v praxi je rozdíl zanedbatelný a tyto pojmy se prakticky překrývají.⁵

1.3 Jiná kriminalisticky významná místa

Kromě výše popsaného místa činu zná kriminologie i jiná kriminalisticky relevantní místa. Jsou jimi místo nálezu, místo zjištění, místo události a místo zásahu. Posledním dvěma zmiňovaným místům se budu podrobněji věnovat v samostatné podkapitole.

Místem nálezu je určitá vymezená oblast, ve které byly nalezeny kriminalisticky relevantní objekty. Místo nálezu nemusí být z různých důvodů stejné jako místo činu nebo místo nepříznivé události. (Pro příklad si můžeme uvést mrtvé ryby, které z důvodů vypuštění chemikálií do Bečvy uhynuly a proud je zanesl od místa činu, nebo nález spoluobčana Vietnamské národnosti pobíhajícího v centru Plzně se svou useknutou rukou v igelitovém pytli⁶). Z podobných důvodů se na takovém místě nemusela nutně nacházet ani osoba, která předmětnou událost

⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 18. ISBN 80-86898-42-3.

⁶ V Plzni našli Vietnamce s useknutou rukou, podle svědků ji měl u sebe v pytli - Novinky.cz. *Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. Copyright © 2003 [cit. 14.03.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/v-plzni-nasli-vietnamce-s-useknutou-rukou-podle-svedku-ji-mel-u-sebe-v-pytli-40265812>

způsobila. Bude se tak často jednat o místa, na kterých se kromě uvedených relevantních objektů nebudou nacházet žádné další stopy.

Místem zjištění je speciální místo činu, které je spojováno zejména s trestní činností páchanou v dopravě. (Příkladem může být železniční doprava, kdy vagón bude vyloupen v Praze, ale na skutečnost, že byl předčasně vyložený se přijde až při odstavení na slepou kolej v Plzni⁷). Prvním úkolem při zjištění takové trestné činnosti bude identifikace místa, kde k takové činnosti došlo.⁸

1.4 Místo události

Místem činu označujeme taková místa, na kterých proběhly činnosti, jejichž původem bylo působení lidského faktoru. Oproti tomu místo události je pojmem obecnějším, označující nejen místa, kde byl hlavním působitelem člověk, ale především místa, kde působily tzv. mimořádné události. Tento termín je důležitý zejména pro složky integrovaného záchranného systému (ISZ), které podle těchto událostí postupují.

U těchto míst je důležité vyznačit tzv. perimetr oblasti (typickým prostředkem ohraničení je policejní páska, bezpečnostní uzávěra nebo pokud není zbylí policista, který si vytáhl nejmenší sirku) a to s cílem minimalizace vstupu lidí a techniky z důvodů ochrany zdraví a života osob neúčastnících se záchrany (jako jsou civilisté nebo osoby bez ochranných pomůcek) nebo vyšetřování a z důvodů vyhledání, zajištění, sběru a ochrany stop.⁹

Místa události můžeme dělit na místa:¹⁰

1. **Vnitřních prostorů:** Jde rozlohou o menší prostory, které je relativně snadné ohraničit, a tím tak zamezit vstupu nepovolaných osob a poškození stop. Jsou to převážně nemovité, uzavřené objekty jako byt, sklad nebo provozovna;
2. **Venkovních prostorů:** Jedná se o rozsáhlé oblasti, často přírodního, nekrytého a nezastřešeného typu, na kterých není snadné zamezit přístupu nepovolaných osob a stopy jsou často vystaveny působení

⁷ Ještě je nechytili.

⁸ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. str. 509. ISBN 978-80-7380-741-2.

⁹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 26. ISBN 978-80-87236-26-0.

¹⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 27. ISBN 978-80-87236-26-0.

přírodních sil jako déšť nebo vítr. Příkladem jsou otevřená prostranství, silnice nebo jiné přírodní objekty;

3. **Přepravních prostorů a prostředků:** Jde o movité, pohybující se objekty (např. letadla, lodě nebo nákladní auta), u kterých není snadné geograficky určit místo činu a průběh události. Typickou kriminální aktivitou jsou únosy dopravního prostředku za pohybu nebo ozbrojené loupeže přepravovaného nákladu.

Zajištění stop a postupy se liší podle specifické události, která se odehrála nebo probíhá.

1.5 Místo zásahu

Místem zásahu se označuje geografický, vnější nebo vnitřní prostor, na kterém se projeví účinky mimořádné události. Na tomto místě jsou pak nasazovány jednotky nebo složky integrovaného záchranného systému a plní zde různé, pro jednotlivé složky specifické úkony. Místo zásahu můžeme rozdělit na prostor uvnitř perimetru události, nazývaný nebezpečná zóna, a na prostor mimo perimetr události, ve kterém se mimo jiné nachází velitelské stanoviště, kontaktní stanoviště a prostor k určení poskytnutí zdravotnické péče.¹¹

Dále se místo zásahu dělí věcně podle druhu relevantní události na:

1. obecně-bezpečnostní událost;
2. kriminalisticko-bezpečnostně relevantní událost;
3. bezpečnostně-operativní událost;
4. krizovou/mimořádnou událost.

Jednotlivé charakteristiky těchto událostí jsou rozhodné pro nasazení složek integrovaného záchranného systému. Podle druhu události na místo vyrazí záchranné, bezpečnostní nebo vyšetřovací složky, odpovídá jí zvolená taktika a řízení zásahu a specifická činnost jednotlivých složek. Důležitý je také stav události, zdali se jedná o událost stále aktivní a hrozí zhoršení nebo je událost dokonána (tzv. aktivní a pasivní událost). Spouštěče takovýchto událostí jsou většinou různé. Mohou jimi být např. nehody, poruchy, přírodní živly nebo člověk. Zásahy tak mohou být reakcí na událost (ad hoc) nebo jsou důkladně připravované a plánované. Liší se také podle toho, jestli jsou zdraví a život ohrožující pro

¹¹RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 27. ISBN 978-80-87236-26-0.

obyvatelstvo nebo pro záchranné složky. Jednotlivým kriminalistickým charakteristikám korespondují metody vyhledávání, dokumentace a analýzy kriminalisticky relevantních stop a důkazního materiálu.¹² Jednotlivé postupy a činnosti složek integrovaného záchranného systému u různých typů událostí jsou upraveny v metodikách složek IZS.¹³

1.5.1 Obecně-bezpečnostní událost

U obecně-bezpečnostních událostí jsou činné především bezpečnostní a pořádkové síly, dopravní a cizinecká policie a celní správa. Cílem je zajištění veřejného pořádku, plynulost a bezpečnost silničního provozu, nebo dodržování právního řádu pomocí regulačních, kontrolních a preventivních činností těchto složek. Obecně-bezpečnostními událostmi jsou nejčastěji předem plánované sportovní, kulturní nebo společenské akce, nepovolené demonstrace nebo předem plánované i neplánované kontrolní činnosti (příkladem mohou být dopravně bezpečnostní akce policie, zaměřené na alkohol či telefonování za volantem). Hlavním úkolem je dohlédnout na bezproblémový průběh a zamezit zhoršení situace. Situace je průběžně monitorována a k zásahům na místě události se přistupuje až při projevech porušení veřejného pořádku nebo výtržnictví. Místem zásahu může být předem vymezená oblast (v případech již zmiňovaných dopravně bezpečnostních akcí) nebo se může pohybovat podle toho, jak se pohybuje dav demonstrantů.¹⁴

1.5.2 Kriminalisticko-bezpečnostní relevantní událost

Tento typ události je charakteristický tím, že na místě události zasahují a zásah řídí bezpečnostní složky, hlavně pak policie. Jedná se o událost typicky pasivní, následky se již aktivně nerozvíjejí a v místě události tak nikoho bezprostředně neohrožují. Spouštěčem události je většinou nález projevů dokonaného trestného činu. Zásah je bezprostřední reakcí na zjištění události, nejčastěji probíhá na jediném místě. Bezpečnostní složky na místě události provádějí úkony s cílem následného objasnění takové události, nalezení stop a důkazů, jejich dokumentaci a

¹² PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. str. 510. ISBN 978-80-7380-741-2.

¹³ Např. metodiky jednotek požární ochrany (JPO) jsou upraveny v Bojovém řádu jednotek požární ochrany. Dostupný na: <https://www.hzscr.cz/clanek/bojovy-rad-jednotek-pozarni-ochrany-v-dokumentech-491249.aspx>

¹⁴ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. str. 510. ISBN 978-80-7380-741-2.

předání k laboratorním a jiným úkonům. Činnosti a úkony prováděné na místech zásahu kriminalisticko-bezpečnostních událostech jsou podrobně popisovány v metodikách vyšetřování jednotlivých trestných činů. Příkladem takové události je nalezení mrtvol, vyloupený objekt nebo dopravní nehoda.¹⁵

1.5.3 Bezpečnostně-operativní událost

Stejně jako u minulé události i zde zasahují a zásah vedou bezpečnostní složky. V tomto případě jsou to však složky operativně orientované spolupracující se specializovanými zásahovými jednotkami. Typickým příkladem takové jednotky je např. Útvar rychlého nasazení (URN nebo také URNA), který zasahuje v případech terorismu, únosů osob a dopravních prostředků, v případech organizované trestné činnosti, a to hlavně při zadržování jejích členů nebo také Skupina operativního nasazení (SON), která zasahuje při událostech v oblasti drogové problematiky.¹⁶ Záměr takové události je předem plánovaný, značně taktický a strategický. Je svou povahou proaktivní, zamezující nepříznivému působení individuálních pachatelů i členů organizovaných skupin. Událost je spuštěna velícím aktem a je naplánována tak, aby se zamezilo ohrožení zdraví a životů civilistů a členů zásahových jednotek. Není však vyloučeno, že ve výjimečných případech, kdy se jedná o osobu ozbrojenou, nebezpečnou a kladoucí odpor, nutno takovou osobu fyzicky zneškodnit.

Zásah probíhá buď na jednom místě, nebo na více místech, avšak ve stejnou dobu. Jak již bylo krátce zmíněno výše, primárním cílem takovýchto zásahů je zajištění osob, členů organizovaných skupin, nebezpečných pachatelů závažných trestných činů, zajištění prostředků, nástrojů, informací atd. Postupy při těchto zásazích jsou nacvičované a koordinované v rámci specializovaných útvarů a zásah samotný se řídí operativně-taktickými, strategickými zásadami.¹⁷

1.5.4 Krizová/Mimořádná událost

Události, které vznikly na určitém prostoru v důsledku havárií, živelných pohrom, hromadných nákaz, nezákonnou nebo teroristickou činností, které jsou

¹⁵ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-741-2. str. 511

¹⁶ Ne každý policista v „černákách“ musí být nutně ze Zásahové jednotky, nebo z takzvané „URNY“ | Týdeník Policie. *Týdeník Policie | Modři už vědí...* [online] [cit. 15.03.2021]. Dostupné z: <https://tydenikpolicie.cz/ne-kazdy-policista-v-cernakach-musi-byt-nutne-ze-zasahove-jednotky-nebo-z-takzvane-urny/>

¹⁷ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. str. 512. ISBN 978-80-7380-589-0.

zpravidla velkého rozsahu. U takových událostí je nutný rozsáhlý, koordinovaný zásah Integrovaného záchranného systému. V takovém případě, v rámci přednostního velení, velí všem složkám Integrovaného záchranného systému zasahujícím na místě události velitel jednotky hasičského záchranného sboru¹⁸. Událost je charakterem aktivní, bez zásahu ISZ se může neustále zhoršovat a šířit se (např. šíření požáru, únik toxických látek). Primárním úkolem zasahujících jednotek je zabránit šíření události a následně jí zcela zneškodnit, a tím ochránit zdraví a životy osob, majetek.

Příčiny a průběh události lze v takových případech až po zneškodnění události. Na rozdíl od jiných událostí je zde velká šance, že dojde k poničení kriminalisticky relevantních stop a důkazů, ať už samotnou událostí zásahem. Zásah se většinou provádí na jediném místě, v místě ohniska události, které bývá vzhledem k povaze těchto událostí (epidemie, lesní požáry, povodně, hromadné nehody) značně územně rozsáhlé.¹⁹

Krizové události jsou často spojeny s velkým počtem obětí (ať už osob postižených nebo usmrcených), které je při tak velkých událostech těžké identifikovat. Interpol proto přišel s návodem, jak tyto oběti identifikovat, zvaným DVI (Disaster Victim Identification). Ten se dělí do čtyř částí:²⁰

1. **Ohledání místa události:** V této fázi je nutné prohledat místo události a “shromáždit” všechny oběti;
2. **Post-mortem data (PM data):** Ohledání ostatků specialistou, který pomocí různých metod (daktyloskopie, odontologie, DNA profilování a fyzické ohledání) zajišťuje stopy a důkazy;
3. **Ante-mortem data (AM data):** Lékařské a dentální záznamy, DNA a otisky prstů získané od rodinných příslušníků a domovů obětí. Vizualní identifikace se většinou nepoužívá z důvodů vysoké míry nepřesnosti;
4. **Porovnání:** Poté co se shromáždí PM a AM data je tým specialistů navzájem porovná za účelem identifikace obětí.

¹⁸ Vyhláška č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

¹⁹ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. str. 513. ISBN 978-80-7380-741-2.

²⁰ Disaster Victim Identification (DVI). *INTERPOL | The International Criminal Police Organization* [online] [citováno 16.3.2021]. Dostupné z: <https://www.interpol.int/How-we-work/Forensics/Disaster-Victim-Identification-DVI>

2. Kriminologický a trestněprávní význam místa činu

Po vysvětlení pojmů je nutné vysvětlit jejich význam pro praxi. V této kapitole tak popíšu, jaký význam má místo činu pro trestní právo a jaký pro kriminologii.

2.1 Trestněprávní význam

Trestněprávní význam místa činu spočívá v určení místní příslušnosti k trestnímu řízení. V trestním právu procesním se místní příslušnost okresního a krajského soudu určuje podle §18 zákona o trestním řízení soudním, který říká, že řízení ve věci koná soud, v jehož obvodu byl trestný čin spáchán. V odstavci druhém se dále dozvíme, že pokud není možné najít místo činu nebo byl čin spáchán v cizině, koná řízení soud, v jehož obvodu obviněný bydlí nebo se zdržuje, popřípadě pracuje, a pokud ani tato místa není možné zjistit nebo jsou v cizině, koná řízení soud, v jehož obvodu vyšel čin najevo.²¹

Prvním hlediskem, podle kterého se určuje místní příslušnost soudů je právě určení podle místa, kde byl trestný čin spáchán (podle "místa činu", tzv. forum delicti commissi). Hlavním důvodem, proč se toto kritérium použije před ostatními je hlavně to, že v místě, kde byl čin spáchán je nejjednodušší, nejrychlejší a nejekonomičtější zjistit všechny okolnosti spáchaného trestného činu a výchovný prostředek je zde nejúčinnější.²²

Místem, kde byl trestný čin spáchán, je místo, kde byla vykonána trestná činnost, hlavně tedy místo, kde došlo k jednání pachatele naplňující objektivní stránku trestného činu. Pokud byl trestný čin spáchán opomenutím, bude jako místo činu označeno to místo, kde mělo dojít ke konání, jehož opomenutí zakládá trestný čin. Pokud následek nebo účinek nastal nebo měl nastat na jiném místě, než na kterém byla vykonána trestná činnost, hovoříme o tzv. distančních deliktech. U těchto deliktů se za místo, kde byl spáchán trestný čin, považují obě místa, tzn. jak místo vykonání trestného jednání, tak i místo, na kterém nastal nebo měl nastat následek. Obdobně je to u trestných činů skládajících se z několika aktů. I u nich se za místo trestného činu bude považovat každé místo, na kterém by spáchán každý

²¹ §18 zákona č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád).

²² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* Praha: Linde, 2007. s. 134. ISBN 978-80-7201-658-7.

jednotlivý akt. U trvajících trestných činů se pak za místo trestného činu považuje každé místo, kde pachatel protiprávní stav udržoval.²³

Zajímavé je určení místní příslušnosti soudu v případech, kdy byl spáchaný tzv. tranzitní trestný čin (jedná se nejčastěji o dovážení nebo převoz drog). Touto situací se zabýval Nejvyšší soud, který ve svém usnesení (sp. zn. 15 Td 10/2018-14) konstatuje, že za místo činu při dovozu zakázaných látek je nejen místo, kde se zásilka obsahující zakázanou látku ocitla na území České republiky a kde byl trestný čin dokonán, ale také jakékoliv místo, kde došlo k byť jen dílčímu jednání pachatele, které bylo příčinou toho, že zakázaná látka byla z ciziny dopravena na území České republiky (zejména místo, kde pachatel učinil objednávku), a dále každé místo, kterým zásilka na území České republiky procházela do doby, než byla doručena určenému příjemci a než byl trestný čin dokončen. Místně příslušnými jsou podle § 18 odst. 1 trestního řádu všechny soudy, v jejichž obvodu se nachází některé z uvedených míst. Řízení pak koná podle § 22 trestního řádu soud, u něhož státní zástupce podal obžalobu.²⁴

Podle tohoto kritéria se postupuje, pokud je místo činu známé, nebo se nachází v České republice. Pokud známé není nebo se v České republice nenachází, přicházejí na řadu kritéria podpůrná. Prvním z podpůrných kritérií je určení příslušnosti soudu podle toho, kde obviněný bydlí, zdržuje se nebo pracuje (tzv. *forum loci*).²⁵

Posledním kritériem pro určení příslušnosti soudu k řízení o trestném činu je místo, kde trestný čin vyšel najevo (tzv. *forum scientae*, tzv. soud vědomosti). Místo, kde trestný čin vyšel najevo může být pouze v České republice, a to tam, kde se orgán činný v trestní řízení dozvěděl o spáchání trestného činu.²⁶

Kritéria určení místní příslušnosti soudu jsou vůči sobě v postavení subsidiarity a použijí se v pořadí, v jakém o nich bylo psáno.

Výjimka nastává, pokud se jedná o činy jinak trestné nebo trestné činy spáchané osobami mladšími patnácti let. Místně příslušným soudem k řízení bude

²³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* Praha: Linde, 2007. s. 134. ISBN 978-80-7201-658-7.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn./č. j.: 15 Td 10/2018-14, publikováno v 9/2018 Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky

²⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* Praha: Linde, 2007. s. 135. ISBN 978-80-7201-658-7.

²⁶ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu.* Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 103. ISBN 978-80-87236-26-0.

soud pro mládež, v jehož obvodu mladistvý bydlí, a nemá-li stálé bydliště, soud, v jehož obvodu se zdržuje nebo pracuje. Pokud takové místo není možné zjistit nebo jsou mimo území České republiky, koná řízení soud pro mládež, v jehož obvodu bylo provinění spácháno. A jestliže ani takové místo činu nejde zjistit, koná řízení soud pro mládež, v jehož obvodu čin vyšel najevo.²⁷

Význam má místo činu také pro trestní právo hmotné, a to při určování působnosti trestněprávních norem. Místní příslušnost těchto norem řeší trestní zákoník v §4 (zásada teritoriality) a §5 (zásada registrace). V §4 trestní zákoník říká, že podle zákona České republiky se posuzuje trestnost takových činů, které byly spáchány na jejím území. Státní příslušnost pachatele zde nehraje roli. Podle §5 se zase trestní zákoník vztahuje na trestné činy které byly spáchány mimo území České republiky na palubě lodi nebo jiného plavidla, anebo letadla nebo jiného vzdušného dopravního prostředku, které jsou registrovány v České republice.²⁸

Nemalý trestněprávní význam místa činu je také v určení skutkové podstaty spáchaného činu.

2.2 Kriminalistický význam

Jak jsem již uvedl v předchozí kapitole, kriminalistika pracuje s dvojitým pojetím místa činu. V užším smyslu je místo činu chápáno jako místo, na kterém byl dokončen trestný čin neboli pachatel zde dokonal svůj záměr (může jím být například salonní coupé, ve kterém bylo nalezeno tělo neurčitého továrníka). Místo činu v užším smyslu je pro kriminalistiku významné tím, že je výchozím bodem provádění kriminalistických úkonů a začíná se zde pátrání po pachateli.²⁹

Na druhé straně do místa činu v širším smyslu řadíme všechna místa, která souvisejí s místem činu, hlavně ta, která mu bezprostředně předcházela nebo po něm následovala (např. místo, kde pachatel odhodil zbraň po činu nebo kde na oběť čekal). Právě zde se ukazuje význam dualismu pojetí místa činu, protože pokud

²⁷ Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

²⁸ Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

²⁹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 14. ISBN 80-86898-42-3.

bychom se zaměřili pouze na místo, kde byl čin dokonán, přišli bychom o řadu stop a informací důležitých k celkovému objasnění činu.³⁰

Tyto teoretické úvahy však mají praktický dopad, zejména pro průběh trestního řízení a provádění důkazů. Zatímco na místech, která jsou bezprostředně spojena s místem činu se provádí ohledání, na místech, která s místem činu bezprostředně spojena nejsou se provádí jiné, procesně právní úkony typu domovní prohlídky. Je proto důležité pečlivě zvážit, jaký úkon, na jakém místě provedeme. V případě špatného úkonu by se totiž jednalo o úkon protizákonný a k důkazům při něm pořizovaných by se nemohlo přihlížet.³¹

³⁰ CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. s. 103. ISBN 978-80-7408-175-0.

³¹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 15. ISBN 80-86898-42-3.

3. Ohledání místa činu

Místo činu a ohledání k sobě neoddělitelně patří. Než se však k němu dostanu, vysvětlím nejdříve, co to vlastně ohledání je, jak se dělí a co je při něm zásadní. Poté vysvětlím, co je ohledání místa činu, jaký je jeho účel a cíl, co je při něm nezbytné udělat a jak se při něm postupuje.

3.1 Pojem ohledání

Ohledání je specifická kriminalistická metoda, během které se skrze bezprostřední pozorování zjišťuje, zkoumá, hodnotí nebo dokumentuje materiální situace nebo stav objektů, které mají vztah k prověřované a zkoumané události, jejímu poznání a získávání důkazů a informací významných pro trestní řízení.³² V trestněprávní praxi je využíváno jako procesní úkon upravený v §113 trestního řádu. Podle §164 odst. 4 je pak označen za neodkladný a neopakovatelný úkon.³³

Podstatou ohledání je bezprostředně pomocí smyslů poznat fakta a charakteristiku události a jejich podchycení, což má poté značný důkazní a taktický význam. K tomuto pozorování se pak přidávají další logické metody, jako například analýza a syntéza získaných informací, pomocí kterých se pak vytváří nejobjektivnější a nejúplnější poznání materiální situace nebo objektů.³⁴

Jeho význam pro kriminalistickou praxi je dobře patrný na cílech ohledání:³⁵

- najít a zajistit stopy a věcné důkazy společně s informacemi s nimi souvisejícími;
- objasnění mechanismu vzniku a průběhu události;
- odhalení a usvědčení pachatele pomocí informací získaných při ohledání;
- zjistit motiv pachatele;
- zjistit příčiny a podmínky, které umožnily spáchání trestného deliktu nebo ho alespoň usnadnily;
- vytvoření kriminalistických verzí pomocí zjištěných informací;
- naplánování a organizace operativně pátracího šetření a vyšetřování;

³² CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 19. ISBN 80-86898-42-3.

³³ Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).

³⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 68. ISBN 978-80-7380-095-6.

³⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 20. ISBN 80-86898-42-3.

3.1.1 Druhy ohledání

Z hlediska kriminalistiky se ohledání dělí podle charakteru ohledávaných objektů a podle posloupnosti ohledání.

Podle charakteru ohledávaných objektů se rozlišuje:³⁶

1. ohledání místa činu;
2. ohledání mrtvoly;
3. ohledání předmětů;
4. ohledání stop;
5. ohledání dokumentů;
6. ohledání výpočetní techniky;
7. ohledání zvířat;
8. ohledání míst, která nejsou místem činu;
9. ohledání těla živé osoby.

Výše uvedená ohledání se mohou provádět jednotlivě nebo souběžně jako součást jednoho úkonu (např. při ohledání místa činu mohou být provedeny všechna ohledání). Nehledě na druh ohledání vytvořila kriminalistika doporučení týkající se přípravy, provedení a dokumentace výsledků a průběhu ohledání. Tato doporučení se poté přizpůsobují typu ohledání a specifického postupu při něm.³⁷

Podle posloupnosti se ohledání dělí na:³⁸

1. Prvotní ohledání;
2. opakované ohledání;
3. doplňující ohledání.

Prvotní ohledání je první ohledání místa nebo objektu v určitém případě. Jedná se o nejdůležitější zdroj informací, zvláště pokud bude provedeno co nejrychleji, ideálně ihned po spáchání činu. V ideálním případě, při dodržování všech zásad bude prvotní ohledání i tím posledním.³⁹

³⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 21. ISBN 80-86898-42-3.

³⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 71. ISBN 978-80-7380-095-6.

³⁸ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 26. ISBN 80-86898-42-3.

³⁹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 108. ISBN 80-7317-036-1.

Opakované ohledání je druhé nebo každé další ohledání konkrétního místa či objektu v téže věci. Provádí se, pokud bylo prvotní ohledání provedeno nekvalitně nebo pokud nebyly při prvotním ohledání ideální podmínky.⁴⁰

Doplňující ohledání je ohledání místa nebo předmětu, které nebyly ohledány při prvotním ohledání, ať už z důvodu oddělení od objektu, ke kterému patří nebo pokud se nevědělo o jejich souvislosti s vyšetřovaným případem.⁴¹

Při ohledání můžeme také získat dva druhy informací. Prvním druhem jsou informace prvotní, bezprostředně vyplývají z charakteru materiální změny zjištěné ohledáním (např. podle stopy nalezené v prachu můžeme určit velikost a typ boty, která tuto stopu zanechala). Druhým typem jsou informace odvozené, které je možné si dovodit z informací prvotních (např. podle velikosti boty můžeme určit přibližnou výšku pachatele). Odvozené informace by neměly být podceňovány, jelikož mají velký taktický význam. Zjištění takových informací je přímo úměrné zkušenostem a znalostem policisty.⁴²

3.1.2 Subjekty ohledání

Subjektem ohledání je každý, kdo provádí ohledání. Podle trestního řádu smí ohledání provést jakýkoliv orgán činný v trestním řízení, tzn. policista, státní zástupce, soudce nebo pokud je to nutné soudní znalec za přítomnosti orgánu činného v trestním řízení. Přítomnost státních zástupců nebo soudců při ohledání je spíše vzácná, státní zástupci jsou přítomni hlavně u závažných násilných trestných činů. I když není vyloučeno provedení ohledání jednotlivcem, v praxi spíše provádí ohledání výjezdová skupina složená z vedoucího výjezdní skupiny, vyšetřovatelů, kriminalistů, kriminálních techniků a psůvoda se služebním psem. Tato skupina se podle potřeby dále doplňuje, např. při násilných deliktech může být doplněna lékařem nebo při výbuších pyrotechnikem.⁴³

Vyšetřovatel bývá zpravidla vedoucím výjezdové skupiny, a z tohoto titulu vedoucího tak zodpovídá za vyhodnocení informací z ohledání, koordinuje práci ostatních členů výjezdové skupiny a je zodpovědný za dokumentaci výsledků

⁴⁰ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 26. ISBN 80-86898-42-3.

⁴¹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 77. ISBN 978-80-7380-095-6.

⁴² CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 22. ISBN 80-86898-42-3.

⁴³ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 30. ISBN 80-86898-42-3.

ohledání. Z titulu vyšetřovatele pak zodpovídá za zpracování protokolu o ohledání a obsahovou část dokumentace.⁴⁴

Kriminalistický technik provádí technickou dokumentaci a zodpovídá za kvalitu provedení technických úkonů. Pořizuje kompletní fotodokumentaci místa činu, vyhledává a zajišťuje materiální stopy a pořizuje fotografickou dokumentaci situace na místě činu.⁴⁵

Pracovník kriminální policie na místě činu a jeho okolí provádí operativní šetření. Jeho hlavním úkolem je zjistit důležité skutečnosti o vyšetřované události, jako například zajišťování svědků nebo zjišťování informací o pohybu pachatele. Dále podle situace zajišťuje operativní opatření k zadržení pachatele (např. uzávěry nádraží či blokády silnic).⁴⁶

Psovod (a služební pes⁴⁷) podle podmínek na místě činu a výcviku psa rozhoduje o nasazení služebního psa na pachovou stopu za cílem nalezení různých předmětů patřících pachateli nebo určení směru odchodu pachatele z místa činu.⁴⁸

Kromě výše popsaných členů orgánů činných v trestním řízení mohou být průběhu ohledání přítomny i tzv. civilní osoby (např. svědek nebo poškozený). Jejich přítomnost je však třeba důkladně zvážit, aby nedošlo k narušení či maření ohledání.⁴⁹

Poslední skupina lidí jsou tzv. osoby nezúčastněné ohledání. Jedná se o jakoukoliv nestrannou osobu, která se účastní ohledání za účelem záruky objektivnosti provedeného ohledání místa činu. Takovou osobu je nutné před provedením ohledání poučit o jejích právech a povinnostech a stručně nastínit zásady ohledání místa činu. Účast takové osoby není při ohledání přímo nutná, o její přítomnosti rozhoduje vedoucí ohledání vzhledem k podmínkám na místě činu (např. jestli je den nebo noc, popřípadě jaké jsou povětrnostní podmínky), avšak její přítomnost nelze ani kategoricky odmítnout.⁵⁰

3.1.3 Zásady ohledání

⁴⁴ JAGER, Josef. Kriminalistika. Místo činu. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996, str. 20.

⁴⁵ JAGER, Josef. Kriminalistika. Místo činu. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996, str. 20.

⁴⁶ JAGER, Josef. Kriminalistika. Místo činu. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996, str. 20.

⁴⁷ V Karlových Varech se služební pes jmenuje Jackpot a rád se vozí v kufru služebního auta.

⁴⁸ JAGER, Josef. Kriminalistika. Místo činu. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996, str. 20.

⁴⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 81. ISBN 978-80-7380-095-6.

⁵⁰ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 30. ISBN 80-86898-42-3.

Aby ohledání úspěšně splnilo svůj účel, musí ohledávající dodržovat praxí prověřené zásady. Pokud by tak neučinili, vedlo by to k neobjektivnosti, povrchnosti a neprůkaznosti výsledků takového ohledání. Dodržování těchto zásad má také taktický význam, jelikož aby bylo možné je dodržovat, musí se jim ohledání místa činu přizpůsobit.⁵¹ Kriminalistika rozděluje zásady ohledání na obecné a specifické.

3.1.2.1 Obecné zásady ohledání

Kriminalistika rozděluje obecné zásady ohledání na aktivnost, rychlost, objektivnost a úplnost.

Aktivnost. Aby bylo možné zjistit podstatné informace, odhalit a vyhledat stopy, měl by při ohledání každý policista plnit určité úkony aktivně a iniciativně, aniž by mu musely být ukládány někým jiným.⁵²

Rychlost. Tato zásada, spíše než v časovém ohraničení ohledání, spočívá v čase, v jakém by se ohledání mělo zahájit. Především ohledání místa činu by se mělo zahájit okamžitě po příjezdu na místo. Ohledání je důležitá činnost a pokud má být provedena správně a úplně, vyžaduje jisté množství času. Proto by ohledání mělo proběhnout rychle, avšak ne zbrkle.⁵³

Objektivnost. Podle této zásady by se předepsaným způsobem měly zajistit všechny stopy související s trestným činem tak, jak se na místě činu nacházely při příjezdu výjezdové skupiny. Zároveň by se měly eliminovat všechny stopy vzniklé až po příjezdu výjezdové skupiny ohledáním nebo účastníky ohledání. Zjevnou neobjektivností by tak bylo zajištění stop, které s trestným činem souviset nemohou nebo nezajištění těch, které s ním souvisí.⁵⁴

Úplnost. Podle této zásady se musí systematicky ohledat vše na místě činu a shromáždit všechny důkazy, ať už jsou ve prospěch či neprospěch pachatele. Aby tato zásada mohla být dodržena a nic se neopomenulo, bylo vytvořeno několik

⁵¹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 27. ISBN 80-86898-42-3.

⁵² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 109. ISBN 80-7317-036-1.

⁵³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 109. ISBN 80-7317-036-1.

⁵⁴ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 109. ISBN 80-7317-036-1.

metod a taktik postupu při ohledání místa činu, kterými se budu zabývat v dalších kapitolách.⁵⁵

3.1.2.2 Speciální zásady

Mezi speciální zásady se řadí řízení ohledání jediným odpovědným vedoucím, neodkladnost, neopakovatelnost a nezastupitelnost ohledání.

Řízení ohledání jediným odpovědným vedoucím. Ohledání je obvykle skupinová práce techniků, policistů a specialistů. Každý člen těchto specializovaných týmů musí být pověřen konkrétním úkolem a vedením je pověřena konkrétní osoba, která nese odpovědnost za průběh a výsledek ohledání. Vedením ohledání je nejčastěji pověřen nejzkušenější policista přítomný na místě činu. Od takového policisty se vyžadují dobré organizační schopnosti, zvláště u týmů složenými ad hoc, jelikož se na místě činu nachází spousta odborníků a specialistů, kteří nemusejí být s týmem sladění a je právě na vedoucím, aby jejich činnost vzhledem k odbornosti a zaměření správně koordinoval a sladil. Naopak vedením nesmí být pověřen člen týmu s příliš velkou odborností (např. kriminalistický technik, který by kromě vyhledávání a zajišťování stop, fotografování a jiných úkonů měl vést ohledání místa činu). Pokud by se tato zásada nedodržovala, vznikl by na místě činu chaos, tým by byl nekompetentní ke svým úkonům a smysl a zdárný výsledek ohledání by vzali za své.⁵⁶

Neodkladnost (bezprostřednost) ohledání. Tato zásada souvisí s obecnou zásadou rychlosti. Stopy mají totiž kratší trvanlivost nežli gothaj ve večerce, rychle podléhají změnám prostředí a jejich informační hodnota se s časem výrazně snižuje. Tento jev se nedá nijak zastavit, avšak je možné ho výrazně omezit co nejrychlejšími ohledáními místa činu, nejlépe ihned po získání informace o události.⁵⁷

Občas je tato zásada prolomena v případech, kdy je oznámeno více událostí najednou. Výjezdová skupina k událostem nevyjíždí podle pořadí, v němž byly oznámeny, ale podle závažnosti oznámených událostí. V některých případech může

⁵⁵ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 110. ISBN 80-7317-036-1.

⁵⁶ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 27. ISBN 80-86898-42-3.

⁵⁷ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 28. ISBN 80-86898-42-3.

zodpovědný ředitel policejního útvaru zřídit i více výjezdových skupin, které by pracovaly současně.⁵⁸

Neopakovatelnost ohledání. Jedná se o zásadu často označovanou jako teoretickou nebo formální, jelikož bývá v praxi porušována, a to zejména ze dvou důvodů. Prvním důvodem je nedbalé nebo nedůsledné prvotní ohledání, provedené v rozporu s kriminalistickými zásadami, kvůli kterému se místo musí ohledat znovu. V takovém případě ztrácí získané informace na hodnotě, navíc z trestněprávního hlediska ztrácí svou důkazní hodnotu. Druhým případem je přerušení ohledání z různých důvodů (např. nepříznivé počasí, špatná viditelnost). V takovém případě se nejedná o nové ohledání, nýbrž o pokračování v ohledání a nejedná se tedy přímo o porušení této zásady. Tato zásada se vztahuje k ohledání již jednou ohledaných míst či objektů.⁵⁹

Nezastupitelnost ohledání. Podle této zásady je ohledání nejdůležitějším zdrojem bezprostředních informací, a pokud nebudou během ohledání pečlivě a důkladně získány, mohou být navždy ztraceny. Někdy je tato zásada v praxi podceňována a existují představy, že informace nezískané ohledáním se dají získat jinými úkony (např. výslechem nebo experimentem). Informace získané následnými úkony jsou zprostředkované a mohou obsahovat nepřesnosti nebo být ovlivněné poskytujícími osobami a ve výsledku mohou výrazně zkreslit objektivní situaci. Jakékoliv zprostředkované informace ztrácejí na vypovídající, a zvláště pak důkazní hodnotě.⁶⁰

3.1.4 Negativní okolnosti

Negativními skutečnostmi nazýváme skutečnosti zjištěné ohledáním místa činu, avšak jsou z logického hlediska v rozporu s informacemi zjištěnými ohledáním místa činu. Jsou to takové znaky, které jsou na místě činu očekávané nebo by na místě činu vzhledem k okolnostem být měly, avšak nejsou, anebo naopak jsou to znaky, které se ze stavu zjištěného na místě činu jeví jako nelogické,

⁵⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 110. ISBN 80-7317-036-1.

⁵⁹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 29. ISBN 80-86898-42-3.

⁶⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 79. ISBN 978-80-7380-095-6.

tn. jsou přítomné, avšak být by tam neměly. Například se bude jednat o mrtvolu s velkým množstvím bodnořezných ran, avšak na místě nálezu nebude žádná krev.⁶¹

Negativní okolnosti jsou z kriminalistického hlediska velice významným faktorem, který napomáhá objasňovat zinscenování skutečností na místě činu. Negativní okolnosti jsou vytvářeny s úmyslem:⁶²

- inscenace spáchání trestného činu na určitém místě;
- zakrytí závažnějšího trestného činu vytvořením zdánlivého průběhu;
- zakrytí stop trestného činu;
- oklamání ohledávajícího policisty vytvořením mylné představy o situaci na místě činu.

Negativní okolnosti nevznikají pouze úmyslnou činností pachatele, ale mohou vznikat přirozeně působením času nebo přírodních vlivů. Vznik negativních okolností tak můžeme rozdělit do tří kategorií:⁶³

1. Vznik negativních okolností v důsledku **neodborné a nedůsledné práce** policistů provádějících ohledání místa činu, použití špatných metod ohledání nebo jinými subjektivními faktory;
2. Negativní okolnosti vzniklé **přirozenými změnami** na místě činu. Takovéto okolnosti nejčastěji vznikají působením času nebo biologickými, fyzikálními či chemickými pochody (dekompozice, vypařování tekutin, stárnutí objektů), které nesouvisejí s objasňovanou skutečností;
3. Negativní okolnosti vzniklé **nepřirozenými změnami** na místě činu. Takové okolnosti jsou **uměle vytvořené pachatelem** s cílem zahladit všechny stopy, důkazy nebo celý trestný čin a tím dosáhnout zmatení ohledávajících policistů. Jedná se o v praxi nejčastěji vyskytující se negativní okolnosti.

3.2 Ohledání místa činu

Jedním z nejdůležitějších a v praxi nejčastěji prováděných ohledání je právě ohledání místa činu. Takto provedeným ohledáním získáme informace o mechanismu události, její příčině a průběhu. Pokud byla událost způsobena

⁶¹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 31. ISBN 80-86898-42-3.

⁶² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 82. ISBN 978-80-7380-095-6.

⁶³ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 32. ISBN 80-86898-42-3.

člověkem, můžeme také získat informace o pachateli, jelikož stopy nalezené na místě činu jsou často odrazem pachatelova jednání. Je tedy možné do určité míry pachatele konkretizovat a modelovat, a tím získat některé vlastnosti pachatele a jeho základní charakteristiku.⁶⁴

Podobně jako u místa činu, i jeho ohledání se definuje z pohledu kriminalistiky a z pohledu trestního práva. Z kriminalistického hlediska se ohledání místa činu definuje jako neodkladný úkon, který je zaměřený na bezprostřední zjištění, zkoumání, fixaci a hodnocení situace na místě činu, stop tohoto činu, jeho pachatele a jiných faktických údajů dovolujících samostatně nebo ve spojení s dalšími informacemi zjištěnými jiným způsobem, učinit věrohodný závěr o mechanismu spáchaného činu a jiných okolnostech zkoumané události.⁶⁵ Často při studiu judikatury a knih spojených s místem činu a jeho ohledáním narazíme na termín neodkladný a neopakovatelný úkon. Neodkladný úkon definuje trestní právo v § 160 odst. 4 trestního řádu jako úkon, který není možné odložit do začátku trestního řízení z důvodů nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu. Neopakovatelným úkonem zase označuje takový úkon, který nebude možno před soudem provést. V protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu je vždy nutné dobře popsat, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.⁶⁶

Trestní právo zase ohledání místa činu označuje za „procesní úkon, při kterém orgán činný v trestním řízení bezprostředním pozorováním a za pomoci dalších metod zjišťuje, zkoumá a dokumentuje materiální situaci na místě činu a stopy, předměty a dokumenty, které se na něm nacházejí.“⁶⁷

Objektem ohledání je pak místo události způsobené člověkem a jeho činem. Souvislost takového místa s prověřovanou událostí se pak projevuje v tom, že:⁶⁸

- trestný čin byl spáchán pomocí nástrojů získaných z místa činu, nebo pomocí nástrojů, které následně na místě činu zůstaly;

⁶⁴ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 33. ISBN 80-86898-42-3.

⁶⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 71. ISBN 978-80-7380-095-6.

⁶⁶ Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).

⁶⁷ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 33. ISBN 80-86898-42-3.

⁶⁸ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 72. ISBN 978-80-7380-095-6.

- stopy a informace získané na místě činu svědčí o tom, že čin směřoval proti objektu nebo předmětu nacházejícím se na místě činu;
- na místě činu nebo na objektech, které se na něm nacházejí jsou stopy po přítomnosti osoby;
- čin byl proveden na určitém místě, i když situace tohoto místa byla nezměněna.

Obecný úkol ohledání místa činu je pomocí objasnění všech souvislostí a jejich porovnáním s dalšími informacemi zjištěnými ve věci, odpovědět na otázku ohledání místa činu, a to: „Co se vlastně na místě činu událo?“ Tento úkol se dělí na řadu dílčích úkolů jako třeba fixace situace místa činu, fixace a zajištění stop, zajištění pachatele apod.

Součástí ohledání místa činu je také ohledání objektů jako:⁶⁹

- mrtvola;
- situace místa činu;
- místo, se kterým je spojena představa o činu (část terénu nebo místnost);
- stopy trestného činu a jeho pachatele;
- předměty a dokumenty z místa činu.

Ohledání takovýchto objektů napomáhá k získání představy o hranicích místa činu, jeho rozsahu, významu. Společně s rozmístěním předmětů na místě činu a jejich charakteristikou můžeme vytvořit situaci na místě činu.

Ohledání místa činu a jeho situace v sobě zahrnuje dokumentaci a fixaci:⁷⁰

- tvaru terénu místa činu a jeho skutečné i umělé hranice;
- rozmístění a charakter místností, prostor k nim přilehlých a příchodových a odchodových cest, popř. překážek na nich;
- umístění předmětů v prostoru, jejich vzájemnou polohu a nepořádku mezi nimi;
- rozmístění těchto předmětů podle cílového významu a jejich rozmístění při běžném používání;
- stop trestného činu a jeho pachatele;
- nepřítomnost předmětů určité situace a stop, které by tam být měly;

⁶⁹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 34. ISBN 80-86898-42-3.

⁷⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 73. ISBN 978-80-7380-095-6.

- naopak přítomnost předmětů a stop, které jsou v rozporu se situací na místě činu a jejich nalezení na místě je tak velice neobvyklé.

Okruh ohledávaných předmětů a míra detailnosti jejich ohledání pak závisí na okolnostech jednotlivých případů.

3.3 Cíl a účel ohledání místa činu

Ohledání místa činu probíhá skrze zajišťování, zkoumání, hodnocení a dokumentaci situace na místě činu. To nám pomáhá:⁷¹

- vytvořit si představu o celkové podobě místa činu;
- nalézt předměty na místě činu a určit jejich význam k místu samotnému a prověřované události;
- určit vzájemnou polohu a vztahy mezi jednotlivými objekty;
- vytvořit domněnky, proč se na místě činu nacházejí či nenacházejí stopy a objekty, o jejich vztazích navzájem, domněnky o neobvyklostech nebo negativních okolnostech na místě činu;
- vytvoření modelu o průběhu události a o mechanismu jejího vzniku;
- vytvoření modelu o předběžné charakteristice pachatele a jeho činů na místě činu.

Cílem ohledání místa činu tedy bude:⁷²

- bezprostředně zkoumat situaci na místě s cílem vyjasnit charakter a okolnosti události;
- odhalit, shromáždit, dokumentovat, předběžně zkoumat a hodnotit stopy a jiné věcné a listinné důkazy;
- podle zjištěných informací vytvořit verze o události (např. jestli se jedná nebo nejedná o trestný čin), o skutkové podstatě trestného činu a vytvoření jiných dílčích verzí;
- získání informací k organizaci operativně pátrací činnosti a k pátrání po tzv. “horké stopě” a provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů;
- zjištění bezprostředních příčin a podmínek vyšetřované události.

⁷¹ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 35. ISBN 80-86898-42-3.

⁷² CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 36. ISBN 80-86898-42-3.

Účelem ohledání místa činu je získání informací, podle kterých by se dalo odpovědět na 7 základních kriminalistických otázek:⁷³

1. **Co** bylo spácháno? První důležitou otázkou ohledání je, co se vlastně stalo, popřípadě co se bude vyšetřovat. Pokud bylo ohledání provedeno správně, mělo by být možné na tuto otázku odpovědět již na místě činu (např. je správným ohledáním místa činu možné určit, jestli se stala vražda, sebevražda nebo nešťastná událost). Pokud na tuto otázku nebude možné odpovědět hned, sestaví se vyšetřovací verze, které se pak následným vyšetřováním vylučují, dokud se nedojde ke správnému výsledku.
2. **Kdy** byl čin spáchán? Určení přesné doby spáchání výrazně pomáhá k posouzení činu. Její určení je možné zjistit podle velkého množství okolností z místa činu (např. podle dekompozice těla, jídla na místě činu a jeho stavu, korespondence nebo výpovědi svědků).
3. **Kde** byl čin spáchán? Jak už jsem uvedl v předchozích kapitolách, ne vždy se místo nálezu shoduje s místem činu. Proto je nutné ohledat místo činu a jeho okolí a hledat negativní okolnosti.
4. **Kdo** čin spáchal? Určení a usvědčení pachatele je vždy hlavním cílem práce policie. Na místě činu se pak shromažďují stopy a informace o způsobu spáchání trestného činu (tzv. modu operandi), které mohou usvědčit pachatele rovnou nebo k tomu alespoň výrazně přispět.
5. **Jak** byl čin spáchán? Právě stopy a informace získané ohledáním místa činu výrazně přispívají představě o tom, jak byl čin spáchán. Právě modus operandi je důležitým faktorem (zvláště u recidivistů), který přispívá k dopadení pachatele.
6. **Čím** byl čin spáchán? Podle nalezených stop na místě činu můžeme také určit, jakým předmětem byl čin spáchán. Charakteristika jednotlivých nástrojů a zbraní pak ukazuje na okruh možných pachatelů.
7. **Proč** byl čin spáchán? Velká pozornost je také věnována motivu spáchaného činu. Spousta násilných činů je spáchána z nějaké pohnutky, a jejím zjištěním se výrazně omezuje okruh možných pachatelů. Na motiv pak ukazují různé stopy nebo negativní okolnosti na místě činu.

⁷³ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 69. ISBN 978-80-7380-095-6.

3.4 Příprava ohledání místa činu

Ohledání místa činu je jedním ze složitých a obtížných úkonů, které zahrnuje průzkum různých objektů, místností a terénů, které jsou často velikostně rozlehlé a podmínky na nich nepříznivé. Jedním ze způsobů, jak ovlivnit úspěšnost ohledání je právě pečlivá příprava. Ta se z kriminalisticko-taktického hlediska dělí na perspektivní a bezprostřední.

Perspektivní příprava se skládá z různých schopností, dovedností a znalostí policistů, na které se připravují ve škole a na specializovaných kurzech a výcvicích, ale zejména v praxi pod dohledem zkušenějších kolegů.

Z kriminalisticko-taktického hlediska je však důležitější a zajímavější příprava bezprostřední, která se dělí na organizačně technická a taktická opatření před výjezdem a organizačně technická a taktická opatření po výjezdu.⁷⁴

3.4.1 Organizačně technická a taktická opatření před výjezdem

Tato opatření se provádějí v časovém rozmezí mezi přijetím podnětu k ohledání až do příjezdu na místo činu, během kterého je nutné přijmou především tato organizační opatření:⁷⁵

- Rozhodnutí o tom, jestli se na místě činu provede ohledání, popřípadě co bude jeho objektem;
- Opatření zajišťující místo činu, které spočívá např. ve střežení oblasti nebo ochranou před negativními vlivy (počasí), které se nejčastěji realizuje vysláním hlídky k zajištění místa činu;
- Zabránit vzniku dalších škod, včetně následků na životech a zdraví. Jedná se především o poskytnutí lékařské pomoci (zavolání záchranné služby) a pomoci technického charakteru (např. vyproštění hasičským záchranným sborem);
- zajištění osob přítomných na místě události (poškození nebo svědci) za účelem získání informací důležitých pro ohledání a vyšetření události (např. o pohybu osob na místě události, manipulace s objekty či přítomnost a nepřítomnost stop);
- výběr specialistů nezbytných k ohledání a zajištění jejich přítomnosti,

⁷⁴ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 115. ISBN 80-7317-036-1.

⁷⁵ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 38. ISBN 80-86898-42-3.

- výběr a zajištění technických prostředků nezbytných pro ohledání;
- sestavení výjezdové skupiny a její případné doplnění specialisty, kteří jsou vzhledem k charakteru události nezbytní (průmyslové katastrofy, letecké nehody);
- stanovení způsobu komunikace výjezdové skupiny a operačního střediska, s ohledem na místní, povětrnostní a jiné podmínky.

3.4.2 Organizačně technická a taktická opatření po výjezdu

Tato opatření se provádějí v časovém rozmezí mezi příjezdem na místo činu do začátku vlastního ohledání. Policejní orgán, který je odpovědný za ohledání místa činu, se ihned informuje od policistů, kteří provedli prvotní a neodkladné úkony, o provedených úkonech a změnách na místě činu.⁷⁶ Mezi tato opatření patří:⁷⁷

- další opatření k zajištění místa činu, především pak vykazání nepovolaných osob z místa a jeho blízkého okolí, za účelem utajení výsledků ohledání a možného rušení či maření ohledání těmito osobami;
- poskytnutí lékařské pomoci poškozeným, pokud tato pomoc nebyla poskytnuta do příjezdu na místo události;
- shromáždění předběžných informací o průběhu a stavu situace na místě. Provádí se zejména neformálním výslechem svědků a poškozených formou neprotokolovaného pohovoru, jehož cílem je zjistit změny stavu na místě činu, popřípadě kým byly provedeny;
- provedení dalších neodkladných a prvotních úkonů za účelem objasnění události a určení dalšího postupu při ohledání;
- určení nezúčastněných osob, a jejich poučení o právech a povinnostech, které budou přítomny provedení ohledání;
- provedení technických nebo technickoorganizačních opatření ke zlepšení podmínek ohledání na místě činu (zajištění lepšího osvětlení či zajištění stop před nepříznivými povětrnostními podmínkami) nebo vyžádání dalších pracovníků a technických prostředků, odpovídajícím podmínkám zjištěným na místě činu;

⁷⁶ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 116. ISBN 80-7317-036-1.

⁷⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 84. ISBN 978-80-7380-095-6.

- Poučení osob zúčastněných na ohledání podle jejich procesního postavení a úkolů;
- Přiřazení jednotlivých úkolů konkrétním pracovníkům vedoucím ohledání, podle zjištěné situace na místě činu.

Tato jednotlivá opatření jsou při konkrétních situacích používána tak, aby jako celek byla předpokladem pro úspěšné provedení ohledání na místě činu.

3.5 Metody využívané při ohledání místa činu

Je to právě správné použití vhodných metod, které nám pomáhá zajistit řádný průběh ohledání místa činu a dosažení požadovaného cíle. Jsou to takové metody, které nám umožňují odhalit všechny skutečnosti související s vyšetřovanou událostí. V praxi se používá široká škála metod, které kromě smyslového poznání umožňuje také racionální poznání objektivní skutečnosti. Nejzákladnější a nejčastěji používanou metodou je pozorování, které je doplňováno jinými metodami, které nemusí být nutně metodami kriminalistickými, ale pocházejí z celé řady vědních oborů.⁷⁸

Nejčastěji používanými metodami jsou:^{79, 80}

- **Pozorování** je metoda, při které se bezprostředně, cílevědomě a zaměřeně zkoumají jevy za použití smyslových orgánů. Jeho význam při ohledání je komplexní pozorování na místě činu jako celku nebo formou výběrového pozorování, které se podle vytyčeného cíle zaměřuje pouze na určité objekty a znaky.
- **Popisování** je metoda, která nám pomáhá uchovat a zaznamenat informace pozorované na místě činu. Využívá se především při dokumentaci místa činu.
- **Srovnávání** je metoda, při které se navzájem porovnávají alespoň dva srovnatelné objekty nebo stopy a informace na nich obsažené. Je možné srovnávat také konkrétní situaci s myšlenkovou představou.
- **Měření a vypočítávání** je metoda využívající se tam, kde je zapotřebí vyjádřit vlastnost pozorovaného objektu číselně v měrných jednotkách.

⁷⁸ CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. s. 40. ISBN 80-86898-42-3.

⁷⁹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 85. ISBN 978-80-7380-095-6.

⁸⁰ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 115. ISBN 80-7317-036-1.

- **Modelování** slouží k vytváření myšlenkových modelů pomáhajících objasnění mechanismů události. Osoba provádějící ohledávání formuje podle zjištěných informací modely o průběhu události a charakteristických znacích důležitých z hlediska kriminalistického i trestněprávního.
- **Experimentální metoda** slouží k objektivnímu poznání mechanismu vzniku stop a jestli mohly či nemohly vzniknout v podmínkách panujících na místě činu. V praxi napomáhá k rychlejšímu objasnění skutečností a úplnějšímu poznání.
- **Analýza** místa činu společně se **syntézou** jsou obecnými metodami procesu myšlení. Spočívají v rozboru situace místa činu, jednotlivých objektů a změn a následnou syntézou výsledků analýzy. Tyto metody pomáhají pochopení mechanismu vzniku a průběhu vyšetřované události a přispívají tak k vhodné volbě dalšího postupu.

3.6 Taktika ohledání místa činu

„Taktikou ohledání místa činu rozumíme postup, při kterém musí být zajištěno optimální využití všech metod a prostředků ke zjištění, zkoumání, hodnocení a fixaci okolností důležitých pro trestní řízení.“⁸¹

Kriminalistika taktiku ohledání místa činu dělí do tří fází, orientační ohledání, podrobné ohledání a závěrečné ohledání, kterými se budu blíže zabývat v následujících podkapitolách.

3.6.1 Orientační ohledání místa činu

Při orientační fázi ohledání je cílem získat základní přehled o místě, objektu nebo prostoru, ve kterém se ohledání bude provádět. Tato fáze je charakteristická tím, že se s žádnými předměty, které byly nalezeny při příjezdu na místo činu, nehýbe, naopak jsou na místě nálezu fixovány (proto se také tato fáze označuje jako statická). Provádí se při něm vytyčení ohledávaného prostoru, zvolení způsobů a metod ohledání, organizace a stanovení protokolu o ohledání.⁸²

Dále se při orientačním ohledání:⁸³

⁸¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 114. ISBN 80-7317-036-1.

⁸² STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 89. ISBN 978-80-7380-095-6.

⁸³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 117. ISBN 80-7317-036-1.

- Služební pes uvede na pachovou stopu;
- Zajistí se pachové stopy;
- Proveďte se fotodokumentace, popřípadě videodokumentace místa činu;
- Zajistí se takové stopy, u kterých je vysoká pravděpodobnost znehodnocení (např. mikrostopy nebo stopy biologické a daktyloskopické).

3.6.2 Podrobné (detailní) ohledání místa činu

Po dokončení orientačního ohledání se přistupuje k ohledání podrobnému. Při něm se zajišťují stopy trestného činu a pachatele jak na místě, tak na objektech z místa činu. Tyto objekty jsou podrobně ohledány, aby se s nimi mohlo dále manipulovat, zajištěny a stopy z nich sejmuty, popřípadě pokud objekty nelze zajistit jsou nahrazeny kopií a vše se zakončuje důkladnou fotodokumentací.⁸⁴

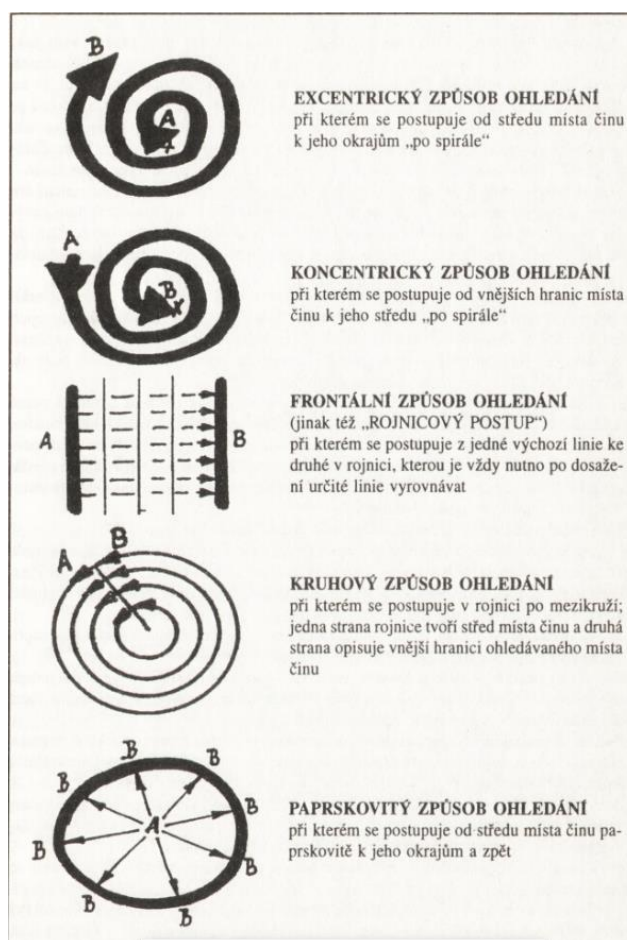
Kriminalistika používá několik základních způsobů podrobného ohledání místa činu:⁸⁵

- **Koncentrický způsob:** Postupuje se po spirále od krajů směrem ke středu, ve kterém se nachází nejdůležitější objekt na místě činu (např. ve zdi tupě zírající černá díra po trezoru). Využívá se především u vloupání, kdy počátek ohledání většinou začíná v místě vniknutí pachatele do místnosti.
- **Excentrický způsob:** Opak koncentrického, postupuje se spirálovitě od středu ke krajům. Využívá se u násilných deliktů, především tam, kde je nalezeno mrtvé tělo.
- **Frontální (rojnicový) způsob:** Postup od jedné strany, která je označena za výchozí, k její protilehlé hranici. Je využíván především na rovných prostranstvích při velkých haváriích typu pádu letadla.
- **Kruhový způsob:** Rojnicový postup po kružnici, kdy jedna strana se nachází ve středu místa činu a druhá na jeho vnější hranici
- **Paprskový způsob:** Postupuje se paprskově od středu místa činu a k vnější hranici a zpět, a to po směru hodinových ručiček.

⁸⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 89. ISBN 978-80-7380-095-6.

⁸⁵ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 118. ISBN 80-7317-036-1.

- **Rajonový způsob:** Využívá se při ohledání členitého terénu, kdy se celý prostor rozdělí na menší části zvané rajony, ve kterých probíhá samostatné ohledání. Je často kombinován s koncentrickým nebo excentrickým způsobem ohledání.
- **Po cestě pachatele na místě činu:** Postupuje se po předpokládané trase pachatele na místě činu, od místa vstupu pachatele po místo jeho odchodu.

Obrázek č.1 - Grafické znázornění nejčastějších způsobů ohledání.⁸⁶

Po zvolení směru a způsobu ohledání se doporučuje způsob ani směr neměnit, z důvodů zamezení nebezpečí dvojího ohledání jednoho místa a opomenutí jiného. Pokud se po započítí ohledání zjistí, že vybraný způsob není z jakéhokoliv důvodu vhodný, musí se původní způsob dokončit a až poté započít další.

⁸⁶ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 119. ISBN 80-7317-036-1.

Výše popsané způsoby ohledání jsou vhodné zejména při ohledání venkovních prostorů. Při ohledání místností se zpravidla postupuje od vchodu, a to tak, že do místnosti nejdříve vstoupí forenzní technik, který prohlédne dveře a okna v místnosti, pečlivě zdokumentuje uzavírací mechanismy a jejich polohu (hlavně okenní kliky, zámky a klíče). Následně prohlédne podlahu, zdali se zde nenachází stopy, které by se mohly dalším ohledáním poškodit a řádně je zdokumentuje. Při ohledání místností se postupuje kruhovým způsobem, tzn. že se začne u vchodu a postupuje se podél stěn, dokud se nedostaneme na počáteční místo ohledání. Až poté se prohlédne střed místnosti, popřípadě její strop. Vzhledem k okolnostem je v některých případech příhodnější postupovat od místa vniknutí pachatele na místo činu až k místu jeho odchodu. Hlavní zásadou ohledání nehledě na zvolený způsob je, že vše se ohledává a popisuje ve vzájemné souvislosti.⁸⁷

3.6.3 Závěrečná fáze ohledání

V závěrečné fázi ohledání se vyhodnocuje postup a výsledky ohledání místa činu. Dokončuje se dokumentace, dokreslují se plánky, náčrtky a schémata. V případě potřeby se snímají papilární linie z mrtvého těla a připravuje se jeho odvoz do Ústavu soudního lékařství. Dále se provádí finální balení stop a věcí před převozem na další znalecké zkoumání. Probíhá zajišťování objektu pro případné pokračování nebo nové provedení ohledání. Důležité také je zajištění nepoužívaných objektů nebo objektů, jejichž vlastník se stal obětí trestného činu, před vniknutím nepovolaných osob. Pokud je to nutné, provede se zajištění majetku či jiných zájmů poškozených osob, před případným poškozením. Závěrečná fáze končí kritickým vyhodnocením ohledání a zhodnocení kompletnosti a úspěšnosti.⁸⁸

⁸⁷ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. s. 118. ISBN 80-7317-036-1.

⁸⁸ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. str. 17. ISBN 80-86898-36-9.

4. Stopy na místě činu

Jsou to právě kriminalistické stopy, které nám umožňují vrátit se do minulosti a zjistit, co se na místě činu odehrálo a kdo všechno se na něm pohyboval.

V této kapitole objasním vznik kriminalistických stop, definuji, co to vlastně kriminalistické stopy jsou, uvedu jejich dělení a na konec se zaměřím na stopy nové a “neobvyklé” a na stopy typické, které si je schopen představit každý z nás.

4.1 Vznik a zánik kriminalistických stop

Podstatou poznání události trestného činu pomocí kriminalistických stop je obecná teorie vzájemného působení, která říká, že pokud na sebe navzájem působí dva a více objektů, dochází k vzájemnému předání informací o těchto objektech a jejich vlastnostech. Z toho důvodů vzniká celá řada změn. K takovým dějům dochází každý den a není proto těžké je kolem sebe pozorovat (příkladem může být vzájemné působení boty pachatele a hlíny, které vede k zanechání otisku boty v hlíně a zároveň ulpění hlíny na botě pachatele).⁸⁹

Aby tyto změny bylo možno pozorovat nebo aby byly trvalé v objektivní realitě, je potřeba následujících podmínek:⁹⁰

1. vzájemné působení objektů (odráženého a odrážejícího) musí být dostatečně intenzivní;
2. vlastnosti vzájemně působících objektů nesmí být stejné;
3. výsledek vzájemného působení těchto objektů musí být materiálně fixován v odrážejícím objektu a zároveň musí být takové změny poznatelné kriminalistickými metodami.

Většina stop je ale z hlediska kriminalistiky irelevantní z důvodů nepodstatného odrazu (při vzájemném působení objektu a prostředí nedochází ke vzniku kriminalistické stopy). Jedná se o případy, kdy je malá změna v materiálním prostředí, není možné prokázat souvislost mezi prověřovanou událostí a změnou, změna neobsahuje relevantní informaci nebo není možné změnu fixovat a zkoumat kriminalistickými metodami.⁹¹

⁸⁹ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 75. ISBN 80-7179-878-9.

⁹⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 34. ISBN 978-80-87236-26-0.

⁹¹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 35. ISBN 978-80-87236-26-0.

Stopy po svém vzniku nejsou trvalé, naopak působením různých vlivů mohou rychle zaniknout. Důvodem zániku stop mohou být:⁹²

- zničení stopy pachatelem, z důvodu zahlazení svého pobytu na místě nebo zahlazení trestného činu;
- neúmyslné zničení stopy (nejčastějším případem je neopatrnost subjektů při ohledání místa činu);
- zánik stopy vlivem povětrnostních podmínek (např. déšť, sníh nebo vítr);
- zánik stopy vlivem působení různých procesů (např. zánik biologické stopy biochemickým rozkladem, ztrouchnivění dřeva nebo koroze);
- zánik stopy působením přirozených vlastností jeho nositele (tvarová paměť předmětů způsobí návrat do původní podoby).

4.2 Pojem a význam kriminalistické stopy

Podobně jako pojem “místo činu” má i kriminalistická stopa nesčetné množství definic, které však mají společné 3 podmínky:⁹³

1. **odraz (změna) musí být v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí** (nejčastěji se souvislost myslí příčinná, ale může být také místní nebo časová).
2. **odraz (změna) musí existovat alespoň od svého vzniku do jejího zajištění.** Změna, která by přestala existovat nemá kriminalistický význam (např. stopy v trávě, které zmizely její regenerací nebo smytí krevních skvrn deštěm).
3. **odraz (změna) musí být vyhodnotitelný současnými kriminologickými metodami a prostředky.** Pokud by v dané situaci nebylo možné použít žádnou z kriminalistických metod nebo prostředků, nebylo by možné získat žádné informace důležité k prošetření a objasnění události (např. dříve nebylo možné porovnat DNA pachatele s nalezenou DNA na místě činu). Tato podmínka ukazuje důležitost vývoje kriminalistických metod a postupů. Co by se

⁹² MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 76. ISBN 80-7179-878-9.

⁹³ BRUNOVÁ, Markéta. *Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. s. 7. ISBN 978-80-7408-196-5.

dříve považovalo za stopy irelevantní, je v dnešní době možné bez problémů vyhodnotit a použít.

Podle uvedených podmínek bychom tak kriminalistickou stopu mohli definovat jako každou změnu, která je v určité souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí, existuje alespoň od svého vzniku až do jejího zajištění a je vyhodnotitelná současnými kriminalistickými metodami a prostředky.⁹⁴

Důležité je si také přiblížit pojem “kriminalisticky relevantní událost”. Jsou to takové události, kterými se kriminalistika zabývá v praxi a nejčastěji se bude jednat o těchto 6 událostí:⁹⁵

1. **trestné činy.** Taxativní výčet skutkových podstat je upraven v trestním zákoníku. Jedná se o nejčastější kriminalisticky relevantní události,
2. **přestupky a další správní delikty.** Jsou upraveny v zákoně o některých přestupcích nebo jiných správních zákonech. Jedná se o méně časté kriminalisticky relevantní události, jejichž řešení se většinou obejde bez pomoci kriminalistiky,
3. **sebevraždy.** Jsou kriminalisticky relevantní událostí pouze do té doby, než se s jistotou prokáže, že se skutečně jedná o sebevraždu,
4. **náhlá úmrtí.** Z lékařského hlediska označována jako “úmrtí z přirozených příčin” (např. zástava srdce), avšak z kriminalistického hlediska je zde jistá míra podezření (nález mrtvých těl v přírodě nebo v bytě po delší době). Podobně jako u sebevraždy jsou relevantní do té doby, než se prokáží přirozené příčiny úmrtí.
5. **nešťastné náhody.** Jsou to takové úrazy (řadí se sem i ty pracovní) nebo úmrtí, které jsou charakterizovány jako nechtěné nebo nezaviněné. Stejně jako u předchozích případů zájem kriminalistiky končí ve chvíli, kdy se prokáže, že nedošlo k porušení bezpečnostních předpisů a nebyl spáchán trestný čin nebo přestupek,
6. **Působení přírodních sil.** V našich končinách jsou to hlavně údery blesku, silný vítr nebo povodně a záplavy. Kriminalistický zájem končí rovněž ve chvíli prokázání nespáchání trestného činu nebo přestupku.

⁹⁴ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 78. ISBN 80-7179-878-9.

⁹⁵ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 77. ISBN 80-7179-878-9.

Jakákoliv kriminalistická stopa má svůj kriminalistický význam. Ten se dělí na kriminalisticko technický, kriminalisticko taktický a procesní význam.

Kriminalisticko technický význam kriminalistických stop spočívá v jejich použitelnosti při procesu kriminalistické identifikace (ta nám následně pomáhá určit původce stopy), která napomáhá k objasnění kriminalisticky relevantních událostí. Ne všechny stopy tento význam mají a musíme rozpoznat, které stopy můžeme použít při procesu kriminalistické identifikace.⁹⁶

Kriminalisticko taktický význam kriminalistických stop spočívá v informacích, které nám dávají o osobách podílejících se na určité události, co na místě činu dělaly, jakým způsobem čin spáchaly, kudy přišly nebo odešly apod. Po analýze a syntéze těchto informací můžeme následně určit, jestli se na spáchání činu připravoval, měl potřebné dovednosti k překonání překážek, jestli čin spáchal sám, jeho motiv a jiné kriminalisticky relevantní informace. Na rozdíl od technického významu má taktický význam každá kriminalistická stopa.⁹⁷

Procesní význam stopy spočívá v to, že zajištěná stopa může mít v trestním řízení určitou důkazní hodnotu. Aby takovou hodnotu stopa měla, musí být řádně zjištěna, zajištěna, zdokumentována a vyhodnocena v souladu s trestním řádem. Klade se důraz na to, aby u orgánů činných v trestním řízení nedošlo k pochybnostem, o jakou stopu se jedná a odkud pochází.⁹⁸

4.3 Dělení kriminalistických stop

Již od nepaměti se lidé snaží všechno dělit do skupinek podle různých kritérií a kriminalistika není žádná výjimka. První pud kriminalistů byl vytvoření taxativního výčtu stop, který se však zanedlouho ukázal jako značně nepraktický, ba dokonce nemožný. V současné době vychází dělicí systémy hlavně z mechanismu vzniku jednotlivých kriminalistických stop. Takové systémy jsou značně obecné a snaha tvůrců je o co největší jednoduchost. Je to z důvodů omezeného využití v kriminalistické praxi (jednotlivými druhy stop a jejich

⁹⁶ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 79. ISBN 80-7179-878-9.

⁹⁷ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 79. ISBN 80-7179-878-9.

⁹⁸ VICHLEDA, Michal. *Kriminalistika*. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o., 2011. str. 38. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>

využitelností se zabývají specializované obory) a nemožnosti odmítnutí stopy jen na základě nepřislušnosti do některého ze systémů.⁹⁹

Nezákladnější dělení je podle mechanismu vzniku stop (na paměťové a materiální), já se však budu zabývat i dalším dělením materiálních stop podle změn, které zanechají v materiálním prostředí.

4.3.1 Podle mechanismu jejich vzniku

Jak jsem již naznačil výše, stopy podle mechanismu jejich vzniku dělíme na paměťové (ve vědomí) a stopy materiální.

Stopy paměťové vznikají, jak je možné uhodnout z jejich názvu, v paměti člověka, a to zprostředkovaně pomocí lidských smyslů. Můžeme tedy rozeznávat stopy zrakové, sluchové, čichové, chuťové a hmatové. Nejvíce se v praxi uplatňují stopy zrakové a sluchové, stopy získané pomocí ostatních receptorů se již v praxi uplatňují méně (paměťové stopy existují také u zvířat, a hlavně u psů se využívají k pachové identifikaci osob).

Tvorba paměťových stop není dodnes jasně prozkoumána. Jisté však je, že můžeme paměťové stopy dělit podle charakteru na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Stopy krátkodobé však nemají velký kriminalistický význam, z důvodu velkého množství nedůležitých a nevýrazných podnětů vstřebaných za krátký časový úsek (např. si s největší pravděpodobností jedinec nezapamatuje pachatele a jeho popis mezi všemi osobami, které potkal ráno, když šel do práce).

Paměťové stopy jsou také ovlivněny vlastnostmi (schopnosti a možnosti osoby vnímat, fixovat a vybavovat informace, které jsou obsahem paměťové stopy) osoby, která je má v paměti uchované. Např. nevidomá osoba jen těžko poskytne vizuální popis události. K fixaci paměťových stop také nedochází ihned, ale podle jedince trvá různě dlouhou dobu. Velmi častá je neschopnost vybavení si děje (amnésie) určité události u osob, u kterých došlo v průběhu relevantní kriminalistické události k poranění mozku. Je však nutné odlišit takové objektivní skutečnosti od snah osob zapírat (nejčastěji se proěřuje pomocí psychologických nebo psychiatrických vyšetření). Záležit také bude na motivaci osoby spolupracovat s orgánem činným v trestním řízení a na schopnosti osoby takové informace poskytnout. Pokud konkrétní osoba nechce nebo nemůže (např. pro duševní poruchu, amnézii nebo z

⁹⁹ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 81. ISBN 80-7179-878-9.

jiného zdravotního důvodu) informace poskytnout, tak jsou paměťové stopy nedostupné. Bez spolupráce není žádný legální způsob, jak zjistit paměťové stopy z vědomí takové osoby. Paměťové stopy jsou pak definitivně nedostupné v případě úmrtí osoby, která měla tyto stopy zafixovány ve své paměti.

Na konec je třeba dodat, že i paměťové stopy mají materiální charakter, který však není dnešní vědou možné dostatečně prozkoumat. Jde totiž o složité změny v biochemickém složení jednotlivých mozkových buněk.¹⁰⁰

Stopy materiální jsou takové stopy, které byly vytvořeny kdekoliv, kromě lidského vědomí. Může se tak jednat i o stopy, které jsou na lidském těle /avšak mimo paměť osoby). V dnešní době se používá celá řada dělení materiálních stop, které jsou převážně obecné a liší se pouze mírou detailnosti.¹⁰¹ Podle druhu informací, které v sobě stopy obsahují, můžeme dělit materiální stopy do těchto skupin:¹⁰²

1. stopy odrážející vnější stavbu objektu, který je vytvořil. Jedná se např. o stopy mechanoskopické, balistické, daktyloskopické a jiné;
2. stopy odrážející vnitřní stavbu objektu, který ho vytvořil. Jedná se např. o stopy biologické, chemické, defektoskopické a jiné;
3. stopy odrážející funkční a dynamické vlastnosti objektu, který je vytvořil. Jedná se o stopy ručního písma, hlasu nebo chůze;
4. stopy obsahující komplexní (sdružené) informace o vlastnostech objektu, který je vytvořil. Jedná se např. o stopy daktyloskopické, které byly vytvořeny krví nebo stopa boty, která obsahuje informaci o způsobu chůze osoby.

Problém tohoto dělení materiálních stop spočívá v obtížném zařazení některých atypických stop (např. stop získaných jazykovým rozbořením textu za účelem nalezení jeho autora).

4.3.2 Podle změn v materiálním prostředí

Jedná se o jiné dělení materiálních stop, než jaké bylo uvedené v předchozí kapitole. Je založeno na dělení materiálních stop podle změn, které nastaly při jejich

¹⁰⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 36. ISBN 978-80-87236-26-0.

¹⁰¹ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 82. ISBN 80-7179-878-9.

¹⁰² PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 59. ISBN 978-80-7380-038-3.

vzniku v materiálním prostředí. Toto dělení je značně účelové a velmi často používané v kriminalistické praxi. Jednotlivé stopy rozdělené podle tohoto dělení se totiž jinak vyhledávají, zajišťují, fixují a zkoumají jinými kriminalistickými metodami a prostředky.¹⁰³

Stopy vstříčné. Jsou to takové materiální stopy, které do sebe při vzájemném působení odrážejí informace (na objektu A jsou odraženy stopy objektu B a naopak). Ve většině případů se v praxi využít nedají, jelikož současnými metodami a prostředky se podaří zachytit pouze odraz jednoho objektu (např. se tyto stopy nedají použít v balistice, jelikož není možné vyhodnotit změny vzniklé na zbrani po jednorázovém použití). Vstříčné stopy bude občas možné využít např. při dopravních nehodách, kde se dají najít stopy laku nebo úlomky skla na autech, které byly součástí dopravní nehody.¹⁰⁴

Stopy plošné a objemové (plastické). Jedná se o materiální stopy, na které v praxi narazíme zcela běžně. Stopy plošné vznikají na podkladech, které se působením objektu vytvářejícího stopu nedeformuje (jsou také označovány jako 2D stopy). Jde typicky o otisk boty, pneumatiky nebo prstu na pevném povrchu. Stopy objemové (plastické) naopak vznikají v případech, kdy se přijímající objekt působením druhého objektu bortí a dochází tak k deformaci (proto jsou označovány jako 3D stopy) Jedná se o stopy ve sněhu nebo v hlíně či otisk prstu v nezatvrdlém tmelu.¹⁰⁵

Stopy statické a dynamické. Rozdíl mezi těmito stopami je míra pohybu objektu vytvářejícího stopu vůči nositeli stopy. Statické stopy se vytvářejí minimálním pohybem objektu, který stopu vytváří, vůči nositeli. Statické stopy se dělí na stopy navrstvení, které vznikají přenesením hmoty na nositele (např. krví nebo inkoustem) a stopy odvrstvení, které vznikají odebráním hmoty z nositele (stopa v prachu). Stopy statické jsou shodné se stopami plošnými, jelikož je zde představa dvojrozměrnosti těchto stop.

Naopak stopy dynamické jsou vytvářeny pohybem objektu v nositeli nebo vzájemným nezávislým pohybem obou objektů. Dynamické stopy se dělí na rýhy, které vznikají využitím malé plochy funkční části objektu (hrot nebo hrana

¹⁰³ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 83. ISBN 80-7179-878-9.

¹⁰⁴ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 60. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁰⁵ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 38. ISBN 978-80-87236-26-0.

objektu), stopy sešinutí (soustava rýh), které vznikají působením větší plochy objektu na nositele (např. hasáků nebo kleští) a stopy zhmoždění, které vznikají opakovaným působením objektu na jedno místo nositele (např. opětovné nasazení páčidla na to samé místo). Největší identifikační hodnotu mají stopy sešinuté, nejmenší pak stopy zhmožděné.¹⁰⁶

Stopy periferní. Takové stopy poskytují pouze tvar nebo půdorys objektu, který stopu vytvořil. Nejčastěji jsou to stopy plošné a statické, které vznikají například přemístěním nábytku (v prachu je pak viditelný půdorys nábytku).¹⁰⁷

Stopy oddělení části z celku. Pomocí jednotlivých částí, které se mohly nacházet na různých místech, můžeme zpět sestavit celek. Např. roztrhané písemnosti, střepy rozbitého světla auta nebo části nástrojů.

4.4 Mikrostopy

Mikrostopy začaly mít v poslední době větší a větší kriminalistický význam, především z důvodu rozvoje přírodních a technických věd. Mikrostopy vznikají stejně jako jiné druhy stop vzájemným působením dvou objektů na sebe nebo nanesením mikročástic na nositele. Definic mikrostop je jako *listí ve větru*¹⁰⁸ a většina z nich je založena na rozdílu velikosti “klasických” stop a mikrostop. Jedna z nejčastějších definic tvrdí, že „ *mikrostopy jsou materiální stopy, které pro své nepatrné geometrické rozměry, malé množství hmoty, nízkou koncentraci, malou změnu ve struktuře nositele nebo malý odraz funkčních a dynamických vlastností jsou prostým okem slabě viditelné nebo neviditelné a pro účely vyhledávání, fixace, zajišťování, zkoumání a vyhodnocování vyžadují použití současných špičkových metod a prostředků.*“¹⁰⁹ Dalším důležitým rozlišovacím kritériem mezi “klasickými” stopami a mikrostopami je, že pro efektivní využití mikrostop je potřeba nejnovějších metod a prostředků (k práci s mikrostopami bude také potřeba nejmoderněji vybavené pracoviště a tým specialistů). Toto rozlišovací kritérium však není neměnné a bude vždy závislé na pokroku vědy a techniky. Možnostmi využití je také limitováno využití mikroskop v kriminalistické praxi. Mikrostopy se vyskytují ve všech druzích materiálních stop, avšak jejich reálná využitelnost je

¹⁰⁶ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 86. ISBN 80-7179-878-9.

¹⁰⁷ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 61. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁰⁸ Jiří Důra. Plzeň, 2021.

¹⁰⁹ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 87. ISBN 80-7179-878-9.

možná v malém množství z nich (dnes se používá např. v pyrotechnice, biologii nebo balistice).¹¹⁰

Podobně jako u normálních stop, je i u mikrostop celá řada dělení, více či méně použitelných v kriminalistické praxi. Jedním z dělení, které jsou v praxi užitečné, je dělení mikrostop podle druhů (vychází z dělení kriminalistických stop podle mechanismu jejich vzniku). To mikrostopy dělí na:¹¹¹

- mikrostopy s charakterem stop, které odrážejí vnější strukturu objektu, který je tvořil (např. mikrostopy, které mají charakter stop balistických, daktyloskopických a dalších);
- mikrostopy, které mají charakter stop “rovnosti objektu”. Jedná se o velké množství mikrostop, jako např. biologické materiály, nátěrové systémy nebo textilní vlákna;
- mikrostopy, které mají charakter změn struktury zkoumaného objektu. Význam těchto mikroskop má však malé praktické využití;
- mikrostopy, které mají charakter odrazu funkčních a dynamických vlastností objektu. Podobně jako u minulého druhu mikrostop, je jejich význam zanedbatelný.

Dalším relevantním dělením mikrostop je podle délky jejich trvanlivosti (ta je závislá na charakteru každé mikrostopy). Mikrostopy podle trvanlivosti dělíme na:¹¹²

- **mikrostopy velmi stálé.** Pokud jsou tyto mikrostopy uchovány za správných podmínek, mohou vydržet až desítky let. Jsou to například chlupy, kovy textilní vlákna a jiné.
- **mikrostopy relativně stálé.** Tyto mikrostopy je nutné, i při uchování v optimálních podmínkách, podrobit relativně brzkému (okolo jednoho měsíce) zkoumání, jinak hrozí jejich zničení. Jedná se například o jídlo nebo biologické materiály.
- **mikrostopy zcela nestálé.** Zkoumatelnost těchto mikroskop je omezena velice krátkou dobou, většinou jedním dnem. Jedná se například o silně

¹¹⁰ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 87. ISBN 80-7179-878-9.

¹¹¹ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 61. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹¹² MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 89. ISBN 80-7179-878-9.

těkavé látky, u kterých jejich chemický nebo biochemický děj způsobuje rychlé pozměňování.

4.4.1 Vyhledávání a zajišťování mikrostop

Vyhledávání mikrostop je jednou z náročnějších kriminalistických disciplín a vyžaduje velkou míru pečlivosti a opatrnosti při ohledávání místa činu i objektů na něm nalezených. Při jejich vyhledávání se používá několik zásad:¹¹³

- **zásada cílevědomosti.** Podle této zásady by měl být dodržen určitý rozsah zajišťování mikrostop. To znamená, že by se mikrostopy měly vyhledávat pouze na místech, na kterých se to z logické úvahy předpokládá;
- **zásada priority.** Podle této zásady by měl být kladen důraz na to, aby se mikrostopy zajišťovali jako první. Mikrostopy však nejsou jediné, které obasahují tuto zásadu, a tak v praxi dochází k jejich kolizi (např. zásada priority mikrostop oproti zásadě priority odorologických stop);
- **zásada efektivnosti.** Tato zásada vystihuje podmínky pro rozhodnutí, jestli budou mikrostopy vyhledány a případně prozkoumány a vyhodnoceny. Podle obecné zásady se totiž mikrostopy zkoumají a vyhodnocují až poté, co k objasnění a vyšetření kriminalisticky relevantní události nestačily informace ze zkoumání a vyhodnocení “klasických stop”. Mikrostopy se však zkoumají a vyhodnocují vždy, když není dostatek jiných stop.

Podobně jako vyhledávání mikrostop, je i zajišťování náročný a specializovaný proces. Materiální stopy se zajišťují včetně jejich nosiče tzv. in natura, což znamená, že se zajišťují v jejich skutečné materiální podobě tak, jak byly na místě relevantní kriminalistické události vyhledány. Dále je možné mikrostopy zajistit pomocí vhodných nástrojů či jiných prostředků, jako třeba pinzeta, daktyloskopická folie nebo speciální vysavač. Vždy je však potřeba, aby byly nástroje absolutně čisté a aby jejich pracovní část nebyla mechanicky porušena.¹¹⁴

¹¹³ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 89. ISBN 80-7179-878-9.

¹¹⁴ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 177. ISBN 978-80-7380-038-3.

Zasílání mikrostop k jejich zkoumání není nijak náročnou činností. Jediný požadavek se klade na to, aby mikrostopa nebyla ničím kontaminována nebo jinak narušena. K zasílání mikrostop se proto využívají různé polyetylenové nebo jim podobné sáčky, které jsou vhodné pro jejich přepravu uzavřeným způsobem a zabraňují tak kontaminaci.¹¹⁵

Zkoumání mikrostop pak probíhá na specializovaných kriminalistických pracovištích (laboratořích) pomocí laboratorní techniky a podle nich odvozených laboratorních postupů (např. plynové a kapalinové chromatografie, materiální spektrometrie nebo elektronové scanovací mikroskopie)¹¹⁶

4.5 Digitální stopy

Počítačová kriminalita existuje již od dob, kdy počítače zabíraly prostor dvou velkých místností a v dnešní době zažívá společně s kybernetikou a informační technikou až neuvěřitelný rozvoj. Díky svému specifickému charakteru má jejich nalezení, zajištění, vytěžení a provedení jako důkazu v trestním řízení stále významnější roli nejen při vyšetřování a objasňování kybernetické trestné činnosti. Je čím dál tím častější, že se digitální stopy stávají součástí důkazního materiálu u stále širšího spektra trestné činnosti (např. hospodářské trestné činy nebo trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných).¹¹⁷

Podobně jako u jiných pojmů, má i digitální stopa značné množství definic. U digitálních stop je však situace komplikovanější, jelikož definice nejsou jednotné, jsou často roztržité a neexistují zde společné standardy. Jednou z nejrozšířenějších a značně uznávaných definic vytvořila na počátku století americká pracovní skupina Scientific Working Group on Digital Evidence (SWGDE), která digitální stopu definovala jako „*jakoukoliv informaci s vypovídající hodnotou pro danou relevantní událost, uloženou nebo přenášenou v digitální podobě.*“¹¹⁸ Tato definice je celkem obecná, hodí se tedy na jakékoliv digitální technologie spojené s kriminalitou (mobilní telefony, chytré televize, počítače, videa nebo audia). Další definici digitální stopy vytvořila dnes již neexistující mezinárodní organizace

¹¹⁵ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 74. ISBN 978-80-87236-26-0.

¹¹⁶ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 178.

¹¹⁷ SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. s. 697. ISBN 978-80-7380-720-7.

¹¹⁸ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 81. ISBN 978-80-87236-26-0.

International Organization of Computer Evidence (IOCE). Ta jí definovala jako „*jakoukoliv informaci, uloženou nebo přenášenou v binární formě, která může být předložena soudu jako věcný důkaz.*“¹¹⁹ Tato definice je tak významnější pro trestní a správní řízení, jelikož klade důraz na předložitelnost důkazu soudu, což je hlavní kritérium pro úspěšnost kriminalistické počítačové analýzy. Dalo by se také tvrdit, že „*digitální stopa je fyzikální záznam nehmotné informace, zakódované do digitálního formátu.*“¹²⁰

Kromě definování pojmu “digitální stopa” je také nutné definovat specifické procesy a objekty s digitální stopou nerozlučitelně spojené. Jedná se o:¹²¹

- **zajištění digitálních stop.** Jedná se o proces, který začíná ve chvíli zajištění nebo uložení informace nebo zařízení za účelem jejich expertizního zkoumání. Je zde předpoklad, že taková stopa bude před soudem akceptována jako důkaz, proto musí být proces zajištění přiměřený a v dané zemi legální. Důkazem se fyzické a datové objekty stávají teprve tehdy, pokud jsou přijatelné orgány činnými v trestním řízení.
- **datové objekty.** Jedná se o objekty nebo informace, které jsou spojené s fyzickými prvky. Mívají různé formáty, avšak nesmí změnit původní informaci. Jsou to např. adresáře, databáze, soubory, video nebo audio nahrávky.
- **fyzické objekty.** Jsou to prvky, na kterých jsou datové objekty uchovány nebo přenášeny. Jedná se o technologické části nebo zařízení, které mají za úkol data zpracovat, uložit nebo přenést (jsou to např. flash disky, DVD, paměťové karty, SSD nebo HDD).
- **originál digitální stopy.** Jedná se o fyzické nebo datové objekty, které jsou zajištěny z důvodu expertizního, forenzního zkoumání. Originál digitální stopy je základ důkazního materiálu, ze kterého se pak pro potřeby vyšetřujících orgánů vytváří duplikáty a kopie. Proces jejich vytvoření (duplikátů a kopií) je jednoznačně daný a nedochází při něm ke změnám informačního obsahu (při správném dodržení tohoto procesu

¹¹⁹ SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. s. 698. ISBN 978-80-7380-720-7.

¹²⁰ SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. s. 698. ISBN 978-80-7380-720-7.

¹²¹ BRUNOVÁ, Markéta. *Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. s. 35-36. ISBN 978-80-7408-196-5.

je možné ho opakovat, a to se stejnými výsledky). Je tak možné zkoumání digitální stopy i jinými subjekty se zárukou neměnnosti originálů digitální stopy jako důkazního prostředku.

- **duplikát digitální stopy.** Je to přesná reprodukce všech digitálních objektů z původního fyzického objektu na jiný fyzický objekt stejného typu. Výhodou je, že s duplikátem se dá bezpečně a pohodlně pracovat a jelikož je duplikát reprodukcí všech datových objektů, zachovávají se všechny logické i fyzické vazby. Nevýhodou bývá velké množství objemu informací na duplikátu, protože veškerý obsah mezi duplikátem a originálem je v poměru 1:1.
- **kopie digitální stopy.** Jedná se o přesnou reprodukci informací z původního fyzického objektu na jiné, fyzické nezávislé datové médium. Jde o situace, kdy máme pouze dálkový přístup a zhotovení duplikátu 1:1 není možné nebo např. situace, kdy reprodukce všech dat není potřebná (z velkého množství fotek z paměťové karty vybereme pouze tu, která má kriminalisticky relevantní hodnotu). Informační obsah se sice nemění, avšak nemusí být zachovány všechny funkční a logické vazby s ostatními datovými objekty. Průkazní hodnota kopií je proto nižší.

Jelikož stopy existují v počítačových systémech, nosičích dat nebo kdekoli v kyberprostoru, mají své specifické vlastnosti, které to orgánům činným v trestním řízení příliš neusnadňují. Mezi tyto vlastnosti patří:^{122, 123}

- **nehmotnost;**
- **latentnost:** bez speciálních prostředků jsou digitální stopy pro lidské stopy nezaznamenatelné a pro běžného uživatele neviditelné;
- **časová trasovatelnost;**
- **vysoká informační hodnota;**
- **velmi nízká životnost:** digitální stopy mohou být z povahy prostředí přepsány nebo cíleně smazány pachatelem;

¹²² SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. s. 698-699. ISBN 978-80-7380-720-7.

¹²³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 82-85. ISBN 978-80-87236-26-0.

- **uchování a kvalita archivních záznamů:** tyto vlastnosti jsou značně ovlivněny subjektivními faktory (typ bezpečnosti, odbornost nebo správné nastavení);
- **velký objem digitálních dat;**
- **vysoká datová hustota digitálních záznamů:** tato vlastnost ztěžuje nalezení kriminalisticky relevantních digitálních stop;
- **dynamika činnosti informačních systémů:** podnikový informační a komunikační provoz nelze zastavit z důvodů vysokých ekonomických ztrát. Je tak velice těžké za plného provozu digitální stopy zjistit a fixovat, naopak hrozí jejich ztráta;
- **heterogenost a komplexnost prostředí:** výpočetní a komunikační prostředí bývá v podnicích značně rozmanité. Je tak možné digitální stopu najít v jednom prostředí, i když ve zbylých neexistuje nebo bylo smazáno. Nevýhodou je, že pro vyhledání a fixaci takové informace je potřeba velké množství specialistů a prostředků;
- **velký geografický rozsah prostoru s digitálními stopami:** geografické hranice v této oblasti neexistují. Cílené útoky tak mohou přicházet prakticky odkudkoli, často navíc informace putují přes servery v různých koutech světa. Vyšetřování tak ztěžují, ne-li znemožňují rozdílná legislativa a nejednotnost vyšetřovacích a zajišťovacích postupů;
- **dostupnost kvalitní ochrany digitálních dat:** rozšifrování digitálních stop je proto velice časově náročné a v mnohých případech také nemožné;
- **možnost automatizace při identifikaci digitálních stop:** stopy občas vznikají bez vědomí uživatele fungováním softwaru. Takové stopy je pak možné speciálním programem zachytit, avšak je nutné následné manuální zpracování tímto programem nahromaděných dat;
- **snadné zahlazení digitálních stop kvalifikovaným pachatelem;**
- **snadná změna identity pachatele v kyberprostoru;**
- **obnovitelnost digitálních stop:** možnost obnovení dříve smazaných digitálních stop. Výjimečná vlastnost digitálních stop z forenzního hlediska;
- **dar a prokletí originality digitálních stop:** velice jednoduše lze duplikovat a kopírovat datové záznamy a jejich nosiče bez toho, aniž by

došlo k poničení digitálních stop. Stejně snadno však jde digitální stopy padělat nebo s nimi manipulovat. Originálnost digitálních stop je pak v soudních sporech zpochybňována a vede k nedůvěryhodnosti digitálních stop v trestních procesech;

- **nedůvěra v důkazní sílu digitálních stop.**

Jak jsem naznačil výše, digitální stopy mají problém s akceptovatelností v soudních procesech. Nedostatečná je také metodika pro vyhledávání, zajišťování a analyzování digitálních stop, byť se na nich usilovně pracuje jak v měřítku národním, tak nadnárodním. Problém neulehčuje ani nedostatečná spolupráce státních a privátních organizací. Řada útoků a bezpečnostních incidentů se totiž odehrává v soukromém prostoru, kde jsou řešeny jednotlivými napadenými komerčními institucemi a k vyšetřování státní institucí tak dochází zpožděně nebo vůbec (je to dáno konkurenčním prostředím, kde každá zveřejněná informace o úspěšném útoku může mít značné ekonomické dopady a ztráty důvěry ze strany zákazníků). Chybí tak vzájemné předávání informací, zkušeností a možností řešení takových útoků. Metody a postupy vyhledávání, zajišťování, dokumentace a analýzy digitálních stop jsou tak předurčovány výše uvedenými vlastnostmi. Pokud těmto vlastnostem dostatečně porozumíme, můžeme pak dostatečnou prevencí značně usnadnit podmínky forenzního vyšetřování.¹²⁴

4.6 Další typické stopy

V této podkapitole se budu věnovat “klasičtějším” stopám, které se na místě činu vyskytují nejčastěji. Jelikož je takových stop velké množství, zaměřím se na ty, které mne zaujaly nejvíce. Budou to stopy balistické a daktyloskopické. U každé z těchto stop stručně popíšu vědu či nauku, která se jimi zabývá, způsob jejich vzniku, případné druhy a výskyt. Samostatnou podkapitolu pak věnuji jejich vyhledání a zajištění.

4.6.1 Balistické stopy

Balistickými stopami se zabývá kriminalistická balistika. Tato věda se zabývá „*mechanismem výstřelu, pohybem střely v hlavní zbraně, dráhou střely při*

¹²⁴ BRUNOVÁ, Markéta. *Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. s. 42. ISBN 978-80-7408-196-5.

letu na cíl a účinky střely v cíli.“¹²⁵ Kromě toho se také zabývá funkčností zbraní, střelivem a povýstřelovými zplodinami.

Materiály, ze kterých se vyrábějí nábojnice a samotné střely, bývají často “měkké” (nábojnice bývají z mosazi nebo hliníku, samotné náboje pak olovené nebo měděné). Během výstřelu se pak dostávají do styku s funkčními částmi zbraně, které na nich zanechají charakteristické stopy na přesně určených místech. Funkčními částmi zbraně, které se podílejí na vzniku stop na nábojnicích a nábojích jsou např. zápalek, drápek vyťahovače nebo vývodka zásobníku.¹²⁶

Obrázek č.2 - Stopy na povrchu střel¹²⁷

Objekty, kterými se balistika zabývá, se dají rozdělit do 5 skupin. Jedná se o:^{128, 129}

1. **střelné zbraně:** kriminalistická balistika definuje zbraně jako zařízení, které slouží k dopravě střely k jejímu cíli. Dělí zbraně na palné (kulové a brokové zbraně), plynové (vzduchovky), mechanické (luky a kuše) a metné (oštěp);
2. **střelivo:** dělí se na složené a jednotné. U jednotného se pak zabývá i jeho jednotlivými částmi (střela, hnací náboj, zápalka, nábojnice);

¹²⁵ Kriminalistické identifikace - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2021 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminalisticke-identifikace-11145.aspx?q=Y2hudW09NQ==>

¹²⁶ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 183. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹²⁷ PLANKA, Bohumil. *Kriminalistická balistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. s. 21. ISBN 978-80-7380-036-9.

¹²⁸ PLANKA, Bohumil. *Kriminalistická balistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-036-9.

¹²⁹ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 72. ISBN 978-80-87236-26-0.

3. **překážky a cíle:** rozdíl mezi nimi spočívá v tom, jestli chtěl střelec objekt zasáhnout, nebo jeho zasažení byla náhoda. Zasažený objekt má často velkou informační hodnotu. Ukrývá informace o střele, zbraní, vzdálenosti výstřelu a střelecké zdatnosti střelce. Střela může v objektu zanechat průstřel (střela do objektu vstoupí vstřelovým otvorem, projde střelným kanálem, a vyjde ven z objektu výstřelovým kanálem), zástřel (střela vstoupí do objektu vstřelovým otvorem a zůstane na konci střelného kanálu), postřel někdy také nazývaný ostřel (střela se o objekt pouze "otře" a střelný kanál zanechá na objektu povrchové poškození. Ve filmu se tato situace popisuje výrazem: „*Je to dobrý, jenom mě to škráblo.*“) a nástřel (střela se odrazí a z důvodu malé kinetické energie vytvoří otisk nebo mělký kráter);
4. **další hmotné objekty:** jsou to další objekty na místě činu, které mohou obsahovat relevantní kriminologicko balistické informace (např. o pomůcky k přebíjení střeliva, polotovary nebo rozpracované součástky zbraní). Záleží pak na zkušenostech členů výjezdové skupiny, zda takové předměty naleznou;
5. **nehmotné objekty (informace):** jedná se o záznamy pořízené moderní nahrávací technikou (videokamery, mikrofony), které kromě pachatele zaznamenávají informace důležité k identifikaci zbraně a následně i samotného pachatele. Není výjimkou, že je střelba zachycena amatérskými záběry nebo audionahrávkami (vidíme přibližný tvar zbraně nebo slyšíme počet výstřelů nebo přebití). To vše pak pomáhá k zúžení okruhu možných pachatelů.

Důležité jsou také při výstřelu vznikající povýstřelové zplodiny, jejichž dolet je značně omezen (2,5-3m). Povýstřelové zplodiny se skládají z různých mikroskopických kovových i nekovových částí, které vznikly hořením prachové náplně a zápalkové složky nebo průchodem střely vývrtem zbraně. Mezi povýstřelové zplodiny se řadí také nečistoty vymetené v průběhu výstřelu. Tyto zplodiny pak při výstřelu ulpívají na těle a oblečení pachatele nebo na objektech v blízkosti výstřelu. Jejich význam tak spočívá v prokázání, že střílela určitá osoba nebo byla v blízkosti výstřelu, jestli se v místnosti střílelo nebo zda se na určitém místě neukrývá zbraň. Chemické částičky mají specifické složení i tvar, a tak jsou

snadno identifikovatelné.¹³⁰ Objektivní vyhodnocení povýstřelových zplodin a jejich důkazní hodnota je mnohdy ovlivněna možnou kontaminací podezřelého z jiných zdrojů (např. policistou nebo byl střelec na oficiální střelnici). Je tedy nutné před zajištěním takových stop zjišťovat čas zadržení podezřelého, okolnosti zadržení, jaké oblečení má na sobě a zda bylo čištěno atd. Až poté lze rozhodnout, z jakých zdrojů, na jakém místě a jakou osobou budou povýstřelové zplodiny zajišťovány.¹³¹

4.6.1.1 Vyhledávání a zajišťování balistických stop

Jelikož jsou ve většině případů balistické stopy viditelné, vyžaduje se pouze pečlivá práce a řádná dokumentace místa nálezu stop. Zajišťují se zbraně, náboje a zásobníky. V případě revolveru se ještě poznamená, ve kterých komorách byly vyjmuté náboje.¹³²

Před zasláním na zkoumání se nábojnice a střely nečistí ani se na nich neprovádějí žádné zkoušky. Nábojnice a střely je nutné navzájem oddělit a vhodně uložit (např. do sáčků), aby nedošlo k jejich poškození nebo vzájemnému promíchání. K vyhledání střel a nábojnic je možno využít služebních psů (když je terén nepřehledný nebo členitý) nebo rentgenových zařízení (k vyhledání střel v malých objektech nebo v tělech osob a zvířat). Objekty, které na sobě mají stopy zásahu střelou se buď zajistí celé, nebo se odejme přiměřená část.¹³³

Povýstřelové zplodiny se vždy musí zajišťovat v ochranných rukavicích a nekontaminovaném oděvu (nejčastěji se provádí v jednorázové biologické kombiněze). Aby se co nejvíce eliminovala možnost kontaminace podezřelého při odebrání vzorků povýstřelových zplodin, odebere ze sebe vyšetřovatel kontrolní vzorek na speciální terčík s lepidlovou vrstvou. Podle povrchu objektu a charakteru prostředí se zajištění povýstřelových zplodin provádí pěti způsoby:¹³⁴

¹³⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 72-73. ISBN 978-80-87236-26-0.

¹³¹ Zplodiny. *Kriminalistika a příbuzné obory* [online]. Copyright © [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/balistika/zplodiny.html>

¹³² PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 183. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹³³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 73. ISBN 978-80-87236-26-0.

¹³⁴ Zplodiny. *Kriminalistika a příbuzné obory* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/balistika/zplodiny.html>

1. **olepením povrchu speciálními terčíky s lepidlovou vrstvou.** Nejčastěji se používá při snímání zplodin z rukou, obličejů nebo malých hladkých ploch;
2. **stěry vatovými tampony.** Využívají se na místě činu na velké plochy (např. volant) nebo plochy, kde se nevyužije lepidlový terčík (záhyby, prohlubně nebo nehty). Před použitím se musí vata musí navlhčit lihem a po použití se ukládá do polyetylenových sáčků nebo speciálních plastových chráničů.;
3. **Vysátím a zachycením na filtr pomocí speciálního “vysavače”** (u nás se využívá český “vysavač” ELAVAK). Používá se ke sběru zplodin z velkých zejména textilních ploch (záclony, ubrusy nebo čalounění);
4. **Stěry čistým hřebenem s vpletenou gázou.** Gáza se před použitím navlhčí lihem a následně se hřebenem několikrát pročešou vlasy nebo vousy. Gáza se následně vkládá do polyetylenových sáčků;
5. **Zaslání nalezených objektů “in natura”.** Jednotlivé objekty je před odesláním nutné odděleně zabalit do polyetylenových nebo papírových pytlů.

Zjištěné povýstřelové zplodiny se následně musí porovnat s porovnávacím materiálem. Jedná se o objekty z místa činu (zbraně, nábojnice nebo střely) nebo kontrolní vzorky pracovníků, kteří prováděli zajišťování stop.¹³⁵

4.6.2 Daktyloskopické stopy

Daktyloskopickými stopami se zabývá druhá nejstarší metoda identifikace osob zvaná daktyloskopie. Je charakterizována jako „*nauka o obrazcích papilárních linií vytvořených na vnitřní straně článků prstů, na dlaních a na prstech nohou a chodidlech.*“¹³⁶ Z kriminalistického hlediska je velice důležité, že obrazce papilárních linií se nacházejí pouze u člověka, a tak jejich nálezy na místě činu nemůže být jiný než lidský (v primitivní podobě se nacházejí u lidoopů, avšak jsou tak rozdílné, že se nedají zaměnit s papilárními liniemi člověka). Zajímavostí je, že historicky se otisky a stopy vytvořené obrazci papilárních linií dělily podle toho, jaká část těla je vytvořila. Daktyloskopie se zabývala stopami a otisky vytvořenými vnitřní stranou článků prstů, cheiroskopie se zabývala stopami a otisky vytvořenými

¹³⁵ Zplodiny. *Kriminalistika a příbuzné obory* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/balistika/zplodiny.html>

¹³⁶ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 93. ISBN 978-80-7380-038-3.

dlaněmi a podoskopie se zabývala stopami a otisky vytvořenými chodidly a prsty na nohou.¹³⁷

V kriminalistické praxi se nejčastěji můžeme setkat s daktyloskopickými stopami vytvořenými posledními články prstů a dlaněmi. Prostřední skupinou jsou stopy zanechané zbylými články prstů a nejméně frekventované jsou stopy po chodidlech a prstech na nohou (z kulturních a společenských důvodů není obvyklé, že by se lidé pohybovali bez bot). Vyhodnocení takových stop má velice důležitý význam pro orgány činné v trestním řízení. Je to z důvodů:¹³⁸

- velmi častého výskytu daktyloskopických stop zanechaných pachatelem nebo jinou osobou, která se podílela na trestné činnosti;
- pokud jsou v dobré kvalitě, poskytují informace vedoucí k identifikaci pachatele a osob, které se podíleli na trestné činnosti;
- umožňují identifikaci neznámých osob a mrtvol podle vyhodnocení sejmutých obrazců papilárních linií.

Samotný vznik daktyloskopických stop je pak velice jednoduchý. Stačí, aby se část těla s papilárními liniemi dotkla (nebo vtlačila do) vhodného nosiče a přenesla tak na něj vzhled papilárních linií. Daktyloskopické stopy tak vznikají několika způsoby.

Nejčastěji v kriminalistické praxi narazíme na daktyloskopické stopy latentní (neviditelné nebo velice obtížně viditelné). Vznikají přenosem potu z relativně čisté pokožky na relativně čistý nosič. Viditelné stopy vznikají tak, že se na nosič otisknou nečistoty z pachatelovi pokožky, čímž vznikne stopa navrstvená (typické nečistoty jsou např. prach, barviva, inkoust atd.). Naopak odvrstvené stopy vznikají tím, že pokožka s papilárními obrazci sejmula znečištění z nosiče. Může se jednat o případy, kdy pachatel sahá na nábytek v zaprášených místnostech. Poslední a nejméně časté jsou plastické daktyloskopické stopy (vtisky), které pachatel zanechal např. v měkkém tmelu nebo na povrchu nově otevřené oříškové pomazánky. Takové stopy pak mají charakter stopy viditelné.¹³⁹

¹³⁷ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 138-139. ISBN 80-7179-878-9.

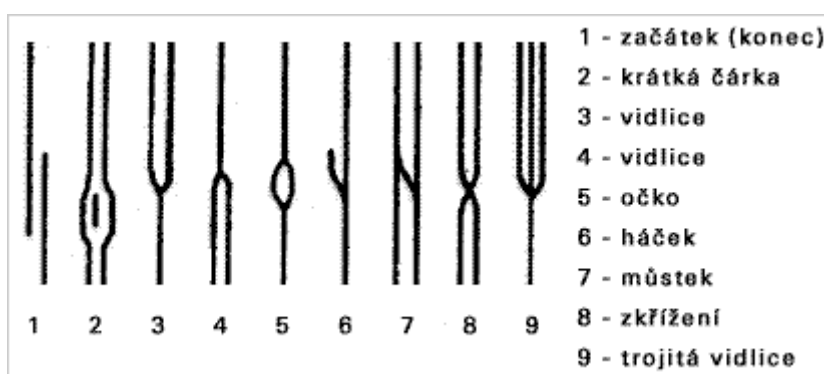
¹³⁸ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 94. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹³⁹ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 95. ISBN 978-80-7380-038-3.

Za nejvhodnější nosiče daktyloskopických stop jsou považovány hladké a pevné povrchy. Typickým příkladem je sklo, plast, lakovaná dřeva nebo čerstvě utřena obrazovka televize nebo monitoru. Překvapivě vhodným nosičem mohou být také kvalitnější nebo lesklé papíry (fotografie, časopisy či hlazené papíry). Za méně vhodné se považují zejména textilie, a za úplně nevhodné nosiče se považují hrubé a nasákové materiály a povrchy. Málo dořešené a problematické z hlediska vyhledání a zajištění je využití daktyloskopických stop na živých tělech a tělech obětí. Daktyloskopické stopy tak lze najít na všech místech, se kterými pachatel přišel do styku. U latentních stop je tak potřeba vhodně vytypovat místa, na kterých by se daktyloskopické stopy mohly nacházet.¹⁴⁰

Velice významnou vlastností daktyloskopických stop, často v kriminalistické praxi využívanou, je jejich rozmanitá trvanlivost. Ta je závislá především na podmínkách prostředí, ve kterých se nacházejí a na vlivech, které na ně působí (např. vlhkost nebo teplota). Není tak možné předem určit, zdali jsou daktyloskopické stopy použitelné či nikoliv (v kriminalistické praxi se objevily případy, kdy daktyloskopická stopa na vhodném nosiči byla použitelná i několik let po jejím vytvoření).¹⁴¹

Jedním z nejdůležitějších dělení daktyloskopických stop je podle upotřebitelnosti z hlediska individuální identifikace pachatele. Toto dělení je založeno na počtu využitelných daktyloskopických markantů.

Obrázek č.3 - Některé ze základních typů markantů¹⁴²

¹⁴⁰ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 53. ISBN 978-80-87236-26-0.

¹⁴¹ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 97. ISBN 978-80-7380-038-3

¹⁴² *Obrazce a znaky kůže* [online] [citováno 31.3.2021] Dostupné z: http://krimi-spk.sweb.cz/02_exper/expertiz/02a_dakt/02a_kuze.htm

Daktyloskopické stopy tak dělíme na:¹⁴³

- **upotřebitelné:** Daktyloskopické stopy, které vykazují alespoň 10 využitelných markantů. Tyto stopy jednoznačně vedou k identifikaci pachatele;
- **částečně upotřebitelné:** Daktyloskopické stopy, které vykazují 7-9 využitelných markantů. Z důvodů možné shody neslouží k individuální identifikaci osoby, avšak jsou využitelné pro zúžení počtu podezřelých;
- **neupotřebitelné:** Daktyloskopické stopy, které vykazují méně než 7 využitelných markantů. V praxi jsou na tom podobně, jako částečně upotřebitelné daktyloskopické stopy.

Počty markantů jsou však orientační, nejsou mezinárodně sjednocené, a v každé zemi jsou počty markantů upraveny odlišně.

4.6.2.1 Vyhledávání a zajišťování daktyloskopických stop

Vyhledávání daktyloskopických stop je jednou z nejčastějších činností kriminálních techniků v praxi. Jedná se náročnou prací, ke které je potřebná určitá míra zkušeností, šikovnosti a praxe. Podle obecné zásady by se měly vyhledat a zajistit všechny daktyloskopické stopy nalezené na místě činu a až poté zkoumat jejich spojitost s kriminalisticky relevantní událostí. To však není z technického a časového hlediska možná, a tak se stopy vyhledávají a zajišťují na místech, se kterými se pachatel s největší pravděpodobností dostal do styku.¹⁴⁴

Nejjednodušší je vyhledání stop viditelných, jelikož není potřeba speciálních postupů pro jejich zviditelnění. Potřebná bude pouze pečlivost a systematičnost, aby některá ze stop nebyla přehlédnuta. Naopak použití speciálních postupů vyžaduje vyhledání latentních daktyloskopických stop. Nejjednodušší je vyhledání latentních stop na nejvhodnějších nosičích (sklo nebo lakované povrchy), kde se k vyhledání používá mobilní světelná zdroj, pomocí kterého se místo osvětluje z různých úhlů (daktyloskopická stopa je pak viditelná pouhým okem). Tato metoda však není vhodná na papíry nebo textilie. Časté je použití metod na bázi fyzikálních principů. Tato metoda je často využívána ve filmech, kde můžeme vidět, jak kriminální technik pomocí štětečku nanáší speciální daktyloskopický

¹⁴³ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 53. ISBN 978-80-87236-26-0.

¹⁴⁴ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 141. ISBN 80-7179-878-9.

prášek (nejčastěji jsou tyto prášky tvořeny jemně mletými kovy jako např. hliník), aby tak zviditelnil obrys potního odparku.¹⁴⁵

U papírů se zase používají metody založené na chemických principech. Určený objekt je nastříkán roztokem dusičnanu stříbrného, který otisky postupem času zbarví do fialova až černa.¹⁴⁶

Univerzální metoda využívána k vyhledání a zvýraznění daktyloskopických stop je pomocí použití kyanakrylátových par. Tyto páry po určitém časovém období po aplikaci zviditelní daktyloskopické stopy šedou barvou na různých typech nosičů. Tato metoda se využívá zejména na místě činu pomocí speciálního výrobku kyanakrylátových par (přezdívaným “kyanová hůlka”)¹⁴⁷

Další moderní metoda využívá záření argonového laseru po předchozí chemické úpravě zkoumaného povrchu. Tato metoda má tu výhodu, že je použitelná při zkoumání velkých ploch (např. karoserie aut). Výše uvedené metody nejsou taxativním výčtem, v praxi existuje mnohem více metod, o jejichž použití rozhoduje specialista na základě podmínek na místě činu.¹⁴⁸

Zajištění daktyloskopických stop se v praxi provádí těmito metodami:¹⁴⁹

- **in natura.** Jedná se o zajištění menších objektů (např. peněženka) na místě činu, u kterých je podezření, že budou obsahovat daktyloskopické stopy. Tyto předměty se pak odešlou na zkoumání, kde se budou vyhledávat a zajišťovat jednotlivé daktyloskopické stopy. U této metody je velké riziko poškození stop při převozu nebo vnějšími vlivy. K jeho použití se tak přistupuje obezřetně. Vždy je třeba příjemce upozornit, která místa zasílaného objektu by měla být prozkoumána.;
- **daktyloskopickou folií.** Zajištění daktyloskopických stop na tuto folii se používá především u otisků zviditelněných daktyloskopickým práškem, nebo lze do určité míry použít k zajištění otisků a stop v prachu. Využívá se hlavně na hladkých a rovných površích. Nevýhodou

¹⁴⁵ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 98. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁴⁶ RAK, Roman. *Nejnovější metody primárního zajištění místa zásahu*. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2015, str. 55. ISBN 978-80-87236-26-0.

¹⁴⁷ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 142. ISBN 80-7179-878-9.

¹⁴⁸ PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 99. ISBN 978-80-7380-038-3.

¹⁴⁹ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. V Praze: C.H. Beck, 2004. s. 143. ISBN 80-7179-878-9.

této metody je, že pokud se sejmутí otisku nepovede napoprvé, nelze jej ve většině případů úspěšně opakovat;

- **fotograficky.** Jelikož se jedná o bezkontaktní způsob zajištění otisků a stop, využívá se vždy, pokud je to možné. Používá se při zajištění všech viditelných i latentních zviditelněných stop a otisků. Jeho výhodou je možnost opakovaného zajištění (vyfotografování) a nízkého rizika znehodnocení při zajišťování;
- **odlíváním.** Jedná se o nejméně používanou metodu. Využívá se zejména při zajištění plastických a plošných stop, nebo při vzniku stopy na zborceném povrchu. K tomuto účelů se využívají různé silikonové kaučuky (např. LUKOPREN). Při použití této metody hrozí velké riziko poškození stopy a nemožnost opakování jejího zajištění.

Obrázek č. 4 - Daktyloskopická stopa, sejmутý otisk (předloha) a jeho pozitivní kopie¹⁵⁰

¹⁵⁰ Daktylofot. *ELAS Brno, v.o.s.* [online]. Copyright © 2021 [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <http://www.elasbrno.cz/daktylofot-a164>

Závěr

Již na začátku, kdy jsem listoval učebnicemi a hledal, co to vlastně místo činu je, pochopil jsem, jak rozsáhlé a komplexní je toto téma. Definicí místa činu se zabývá spousta autorů, a byť se jím zabývá převážně kriminalistická literatura jeho význam pro trestní právo je nezanedbatelný. Při zpracování této práce jsem čerpal především z odborné kriminalistické literatury a překvapilo mne, že se od počátku století prakticky nic nezměnilo a nové publikace stále používají tu samou materii. Dokládá to vynikající práci úzkého počtu autorů, kteří se kriminalistikou a jejími jednotlivými obory zabývají.

S místem činu je nerozlučně spjata jeho ohledání. Pomáhá nám zjistit, jak se kriminalisticky relevantní událost odehrála a je také významným zdrojem kriminalistických stop. To, že se i ohledání místa činu neustále rozvíjí, dokládá nedávná aktualizace závazného pokynu policejního prezidenta o kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky.

Při vypracování kapitoly o kriminalistických stopách jsem si uvědomil, jak významný je pokrok počítačové techniky a co to pro nás bude znamenat. Trestné činy jsou stále více páčány kontinenty daleko od jejich následku a je alarmující, jak málo na to reaguje současné zákonodárství. Jedná se o složitou problematiku, kterou neulehčuje malá mezinárodní spolupráce a řešení trestných činů (útoků) soukromoprávní sférou.

Pokud bych měl možnost rozšířit tuto diplomovou práci, rozhodně bych se zaměřil na vypracování dokumentace místa činu. Vznikla by tak komplexní práce s převážně teoretickým významem.

A co se týče mého úvodního cíle, pokud Vás začne kriminalistika a trestní právo po přečtení této práce alespoň trošku zajímat, nebo když při sledování kriminálky poznáte, na jakém místě činu se vražda stala, že policista dělá všechno blbě a opravdu se ta stopa takhle nezajišťuje, pak jsem svůj cíl splnil.

Resumé

The purpose of this diploma thesis is to define very broad and complicated topic as a crime scene. This diploma thesis is divided into 4 chapters which are further divided into individual subchapters for clarity and easier orientation in the text.

In the first chapter I am trying to clarify the difference between criminalistics and criminal law definitions of crime scene. I am also trying to explain, that there are other important places from criminal standpoint, than just crime scene (for example incident scene).

In the second chapter I am explaining the significance of crime scene for criminal law and for criminalistics.

In the third chapter, I am focusing on examination theory, its principles, subjects and sorting. Also in this chapter I focus on crime scene examination, which is the most important kind of examination done in criminal practice. Furthermore, I am describing the reason of examining the crime scene, activities important before arriving to the crime scene, procedures done during examination of a crime scene and its phases.

In the last chapter I am describing what are criminal traces, what causes them, their importance for investigation, how are traces sorted. Finally, I am focusing on modern traces such as micro-trace and digital traces and more typical traces such as ballistic and dactyloscopic traces and how they are found and secured.

Zdroje

Seznam použité literatury:

1. BRUNOVÁ, Markéta. *Dokazování trestné činnosti: s využitím kriminalistických stop a identifikace*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. ISBN 978-80-7408-196-5.
2. HEŘMÁNEK, Josef. *Ohledání Místa činu / Josef Heřmánek*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1973
3. CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.
4. CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9.
5. CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva hmotného a procesního: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-778-2.
6. CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. ISBN 978-80-7408-175-0.
7. JAGER, Josef. *Kriminalistika. Místo činu*. Brno: Ministerstvo vnitra ČR, 1996
8. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.* Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-658-7.
9. NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004. ISBN 80-7317-036-1.
10. PLANKA, Bohumil. *Kriminalistická balistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-036-9.
11. PORADA, Viktor. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0.
12. PORADA, Viktor a Vysoká škola Karlovy Vary. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-038-3.
13. SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7380-720-7.
14. STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6.

15. STRAUS, Jiří a VAVERA, František. *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-258-5.

Seznam použitých internetových zdrojů:

1. Bojový řád jednotek požární ochrany (1. 1. 2018) - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2021 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/bojovy-rad-jednotek-pozarni-ochrany-v-dokumentech-491249.aspx>
2. Disaster Victim Identification (DVI). *INTERPOL | The International Criminal Police Organization* [online] [citováno 16.3.2021]. Dostupné z: <https://www.interpol.int/How-we-work/Forensics/Disaster-Victim-Identification-DVI>
3. Kriminalistické identifikace - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2021 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminalisticke-identifikace-11145.aspx?q=Y2hudW09NQ==>
4. Ne každý policista v „černákách“ musí být nutně ze Zásahové jednotky, nebo z takzvané „URNY“ | Týdeník Policie. *Týdeník Policie | Modří už vědí...* [online] [cit. 15.03.2021]. Dostupné z: <https://tydenikpolicie.cz/ne-kazdy-policista-v-cernakach-musi-byt-nutne-ze-zasahove-jednotky-nebo-z-takzvane-urny/>
5. V Plzni našli Vietnamce s useknutou rukou, podle svědků ji měl u sebe v pytlí - Novinky.cz. *Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu* [online]. Copyright © 2003 [cit. 14.03.2021]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/v-plzni-nasli-vietnamce-s-useknutou-rukou-podle-svedku-ji-mel-u-sebe-v-pytli-40265812>
6. Zplodiny. *Kriminalistika a příbuzné obory* [online]. Copyright © [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/balistika/zplodiny.html>

Seznam použitých právních předpisů:

1. Vyhláška č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

2. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.
3. Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).

Seznam použité judikatury:

1. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn./č. j.: 15 Td 10/2018-14, publikováno v 9/2018 Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky

Seznam použitých skript:

1. VICHLEDA, Michal. *Kriminalistika*. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o., 2011. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>